

Sanna Paananen

OSAKEYHTIÖN TOIMINNAN LOPETTAMISEN ERI TAPOJEN VER- TAILU YRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö

Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

Liiketalouden koulutus

2024



**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Tradenomi (AMK)
Tekijä	Sanna Paananen
Työn nimi	Osakeyhtiön toiminnan lopettamisen eri tapojen vertailu yrittäjän näkökulmasta
Toimeksiantaja	Toimeksiantajayritys
Vuosi	2024
Sivut	45 sivua, liitteitä 16 sivua
Työn ohjaaja	Anna-Mari Kämppe

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee osakeyhtiön liiketoiminnan lopetustapoja. Eri lopetustavat esitellään teoriassa, kun taas tutkimuksessa paneudutaan tarkemmin konkurssiin, selvitystilaan ja osakekauppaan käytännön tasolla. Työn tavoitteena oli selvittää osakeyhtiön liiketoiminnan lopettamistapojen käytännön prosessit, niistä syntyvät seuraamukset yrittäjälle ja se, miten kirjanpitäjän on mahdollista tukea yrittäjäasiakastaan prosessien aikana. Ensimmäinen tutkimusongelma oli, millä eri tavoilla osakeyhtiön liiketoiminnan voi Suomessa lopettaa. Ensimmäisellä tutkimusongelmalla oli myös tutkimuskysymys: miten eri toiminnan lopettamistavat vaikuttavat alkuperäisen yrittäjän verotukseen. Toisena tutkimusongelmana oli selvittää, miten kirjanpitäjä voi tukea yrittäjää osakeyhtiön liiketoiminnan lopettamisprosessissa.

Tutkimus tehtiin laadullisena tutkimuksena, jonka lähestymistapa oli tapaustutkimus. Empiiristä aineistoa hankittiin haastattelemalla sekä kolmea yrittäjäasiakasta että kolmea toimeksiantajayrityksessä työskentelevää kirjanpitäjää. Tutkimuksessa käytettiin myös yrittäjäasiakkailta saatua kirjallista aineistoa, kuten hakemuksia, tilinpäätöksiä ja kokouspöytäkirjoja, joita analysoitiin teoriassa läpikäytyjen lakien ja asetusten pohjalta.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että konkurssi- ja selvitystilaprosesseissa on olemassa tarkat laissa määritellyt prosessimallit, jotka ohjaavat sekä rajoittavat käytännön tekemistä. Osakekaupan suhteen on olemassa yleisesti käytössä olevia prosessimalleja, mutta niitä ei olla määritelty laissa yhtä tarkasti kuin konkurssi- ja selvitystilamenettelyjen prosesseja. Tuloksissa myös ilmeni, että toimeksiantajayrityksessä työskentelevillä kirjanpitäjillä on hyvin vähän tai ei ollenkaan kokemusta osakeyhtiön liiketoiminnan lopetustavoista.

Johtopäätöksenä todettiin, että kirjanpitäjä voi tukea yrittäjäasiakastaan liiketoiminnan lopettamisprosessin aikana parhaiten panostamalla aktiivisesti luottamussuhteen luomiseen asiakassuhteen alusta alkaen. Toimeksiantajalle laadittiin useimmin käytetyistä osakeyhtiön liiketoiminnan lopetustavoista prosessitaulukko ja taulukkoa täydentävä ohjeistus, joita toimeksiantaja voi hyödyntää omassa toiminnassaan. Taulukko ja ohjeistus prosesseista kehittävät kirjanpitäjien ammattitaitoa ja auttavat luomaan luottamuksellista asiakassuhdetta.

Asiasanat: osakeyhtiö, yrityksen lopettaminen, konkurssi, selvitystilamenettely, yrityskauppa

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author	Sanna Paananen
Thesis title	Comparison of different ways of terminating the activities of a limited liability company from the point of view of an entrepreneur
Commissioned by	The Commissioner Company
Time	2024
Pages	45 pages, 16 pages of appendices
Supervisor	Anna-Mari Kämppe

ABSTRACT

The subject of this thesis were all the allowed ways of ending the business of a limited liability company in Finland. The objective of this thesis was to identify the processes used, the consequences they cause for the entrepreneur and how an accountant is able to support the entrepreneur during these processes. The first research problem was identifying the different ways of terminating the business of a limited liability company in Finland. The first research problem also derived a research question of how these different processes affect the taxation of the original entrepreneur. The second research problem was to find out how an accountant is best able to support the entrepreneur during the process.

The study was conducted as a qualitative research and the approach used was a case study. The research material was collected by interviewing three former entrepreneurs and three accountants who all work in the commissioner company. In addition to these interviews the research material included written documents received from the interviewed entrepreneurs. The written material included for example applications and financial statements of the companies in question.

The research results showed that in the processes of bankruptcy and liquidation, there are precise models defined by law. The laws guide and limit practical actions that can be done. Regarding selling a business, there are generally used process models, but not ones defined by law as in bankruptcy and liquidation. The results also show that the accountants that were interviewed have very little or no experience with the processes of terminating the business of a limited liability company.

As a conclusion it was stated that an accountant can best support the entrepreneur by investing in the creation of building a relationship based in trust from the beginning of the accountant-entrepreneur relationship. A process table of the most frequently used ways of terminating the business of a limited liability company and instructions supplementing the table were created for the commissioner company to help develop the accountants' professional skills and to help create and deepen a confidential customer relationship.

Keywords: business operations, limited companies, bankruptcy, liquidation, selling a business

Sisällys

1	JOHDANTO	6
2	OSAKEYHTIÖN TOIMINNAN LOPETTAMINEN SELVITYSMENETTELYIN	8
2.1	Konkurssi	8
2.2	Selvitystilamenettely	12
2.2.1	Vapaaehtoinen selvitystilamenettely	13
2.2.2	Pakollinen selvitystilamenettely	18
3	OSAKEYHTIÖN TOIMINNAN LOPETTAMINEN YRITYSJÄRJESTELYIN	19
3.1	Liiketoiminnan luovutus liiketoiminta- tai osakekaupalla	19
3.2	Sulautuminen	21
3.3	Jakautuminen	24
4	TOIMEKSIANTAJA	27
5	TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSAINEISTO	28
5.1	Laadullinen tutkimus	28
5.2	Aineiston hankinta	29
5.3	Aineiston analysointi	32
6	TULOKSET	34
6.1	Kirjalliset dokumentit	35
6.2	Haastattelut	38
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	41
7.1	Tutkimuksen johtopäätökset	41
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	43
8	LOPUKSI	46
	LÄHTEET	47

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset yrittäjille

Liite 2. Haastattelukysymykset asiantuntijoille

Liite 3. Tietosuojaseloste

Liite 4. Taulukkovertailu lopetustapojen eri vaiheista

Liite 5. Käytännön prosessiohjeistukset kirjanpitäjille

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on osakeyhtiömuotoisen yrityksen liiketoiminnan lopettamisen eri tavat ja niihin liittyvien käytännön prosessien selvittäminen. Aiheen valintaan vaikutti tutkijan voimassa oleva työsuhde toimeksiantajayritykseen kuten myös toimeksiantajan esille nostama tavoite yrityksessä työskentelevien kirjanpitäjien käytännön työn helpottamisesta. Opinnäytetyö auttaa tutkijaa kehittämään ammatillisesti paremmaksi osaksi toimeksiantajayrityksen toimintaa ja palveluntuotantoa.

Toimeksiantaja on pääkaupunkiseudulla toimiva tilitoimisto, joka tuottaa vaihtelevia taloushallinnon palveluita asiakkailleen. Yrityksen asiakkaat koostuvat pitkälti eri toimialoilla toimivista osakeyhtiöistä ja yksityisistä elinkeinonharjoittajista. Koska toimeksiantajayrityksellä on takanaan pitkä historia paikallisena toimijana, ovat sen pitkäaikaisimmat asiakkaatkin eläkeikää lähenevää yrittäjäkuntaa. Opinnäytetyön aihe on tästä syystä toimeksiantajan näkökulmasta ajankohtainen. Toimeksiantaja haluaa pysyä tutkimuksessa anonyyminä suojellakseen asiakassuhteitaan ja työntekijöitään.

Työn tavoitteena on selvittää osakeyhtiön liiketoiminnan lopettamistapojen käytännön prosessit, niistä syntyvät seuraamukset yrittäjälle ja se, miten toimeksiantajayrityksessä työskentelevä kirjanpitäjän on mahdollista tukea yrittäjäasiakastaan tässä prosessissa. Opinnäytetyö on rajattu käsittämään osakeyhtiöitä, joiden omistajana tai omistajina on ollut luonnollisia henkilöitä. Työssä ei käsitellä niitä osakeyhtiöitä, joiden osakkeenomistajana on ollut toinen yhtiö. Opinnäytetyössä ei myöskään käsitellä kommandiitti- tai avoimien yhtiöiden toiminnan lopettamista. Työn teorialuvussa 2 Osakeyhtiön toiminnan lopettaminen selvitystilamenettelyin viitekehyksestä on rajattu pois tilanteet, joissa konkurssimenettelyn jälkeen osakeyhtiö jatkaa liiketoimintaansa, koska silloin toimintaa ei menettelystä huolimatta lopeteta. Työn teorialuvussa 3 Osakeyhtiön liiketoiminnan lopettaminen yritysjärjestelyin viitekehys on myös rajattu niin, ettei osiossa käsitellä kahden osakeyhtiön kombinaatiosulautumista uudeksi perustettavaksi yritykseksi, tytäryhtiön sulautumista emoyhtiöön, osakeyhtiön kolmikantasulautumista tai osakeyhtiön muuttamista toiseen osakeyhtiömuotoon, sillä nämä eivät ole merkityksellisiä toimeksiantajan esille tuoman tavoitteen ja siten työn tutkimuksen kannalta.

Opinnäytetyöllä on kaksi lähtökohtaista tutkimusongelmaa, joista ensimmäisestä on myös johdettu tutkimuskysymys. Ensimmäinen tutkimusongelma on se, millä tavoin osakeyhtiön toiminnan voi lopettaa. Tästä tutkimusongelmasta on johdettu tutkimuskysymys, miten nämä toiminnan lopettamistavat vaikuttavat alkuperäisen yrittäjän verotukseen. Toinen tutkimusongelma on, miten kirjanpitäjä voi tukea yrittäjää osakeyhtiön liiketoiminnan lopettamisprosessissa. Työn lopputuloksena syntyy taulukkomuotoinen vertailuarviointi osakeyhtiön lopettamistavoista. Pelkistetyn taulukon lisäksi syntyy sitä selventävä ja syventävä ohjeistus osakeyhtiön liiketoiminnan lopettamistapojen käytännön prosesseista, joka toimii ensisijaisen lopputuloksen, eli taulukon, täydentävänä liitteenä.

Opinnäytetyön tutkimuksellinen lähestymistapa on tapaustutkimus. Lähestymistapa sopii työn tarkoitukseen, koska tavoitteena on tehdä toimeksiantajayritykselle tutkituista yrityksistä tapausvertailu, jossa esitellään eri liiketoiminnan lopettamistapojen eri vaiheet ja jota toimeksiantaja voi hyödyntää omassa toiminnassaan jatkossa. Aineistoa kerätään laadullisilla menetelmillä. Näihin lukeutuvat saatavilla olevien dokumenttien analysointi, järjestetyt teemahaastattelut tutkimukseen osallistuvien yrittäjien kanssa ja asiantuntijahaastattelut toimeksiantajayrityksessä toimivien kirjanpitäjien kanssa. Tutkimukseen on valittu kolme yrittäjää, jotka ovat tutkimuksen toteuttamisen hetkellä tai sitä ennen lopettaneet silloisen osakeyhtiönsä liiketoiminnan jollain opinnäytetyössä käsitellyllä tavalla. Yrittäjät valikoituivat tutkimukseen sen perusteella, että toimeksiantajayrityksen toimitusjohtaja tai yrittäjän kirjanpitoa hoitanut toimeksiantajan kirjanpitäjä on ajatellut yrittäjän olevan suostuvainen opinnäytetyöhön osallistumiseen. Jokainen tutkimukseen osallistuva yrittäjä edustaa yhtä toiminnan lopettamisen tapaa tuoden esille oman kokemuksensa yrittäjän näkökulmasta. Asiantuntijahaastatteluihin taas osallistuvat kaikki toimeksiantajayrityksessä työsuhteessa toimivat kirjanpitäjät. Heiltä on mahdollista saada käytännön kokemusta ja asiantuntijan näkökulmaa käsiteltyihin tapoihin.

Opinnäytetyö alkaa teorialuvuilla, jotka on jaettu kahteen osaan. Ensin käsitellään konkurssia ja selvitystilamenettelyä. Toisessa teorialuvussa käsitellään yritysjärjestelyjä ja yrityskauppoja. Nämä teorialuvut asettavat liiketoiminnan lopettamistavoille laissa esitetyt mallit ja hyväksytyt toimintatavat.

Teorian käsittelyn jälkeen työ etenee toimeksiantajan tarkempaan esittelyyn, jossa käsitellään toimeksiantajan asettamat toiveet sekä tavoitteet opinnäytetyön lopputuloksen hyödyntämiselle sen tulevassa toiminnassa. Tämän jälkeen esitellään käytetty tutkimusmenetelmä ja kerätty tutkimusaineisto sekä näihin liittyvä teoriapohja, joka on otettava huomioon tutkimusta tehdessä. Kuudennessa luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia, minkä jälkeen siirrytään tuloksien pohjalta nousseihin johtopäätöksiin. Tässä luvussa käsitellään myös työn luotettavuutta. Viimeinen luku toimii yhteenvetona tutkimukselle ja tässä myös arvioidaan opinnäytetyön hyödyllisyyttä opiskelijalle työntekijänä.

2 OSAKEYHTIÖN TOIMINNAN LOPETTAMINEN SELVITYSMENETTELYIN

Osakeyhtiön liiketoiminta on mahdollista lopettaa niin sanottujen selvitysmenettelyjen avulla. Näihin kuuluvat sekä yhtiön konkurssi että selvitystilamenettely. Nämä molemmat lopetustavat ja niihin liittyvät prosessit esitellään tässä luvussa.

2.1 Konkurssi

Konkurssi tarkoittaa niin sanottua yrityksen likvidaatiomenettelyä, jolloin pyritään hyödyntämään koko velallisen omistamaa omaisuutta kaikkien hänen velkojensa maksamiseen. Yrityksen liiketoiminta ei siis ole pitkällä aikavälillä ollut kannattavaa, minkä vuoksi se lopettaa liiketoimintansa ja poistuu markkinoilta. Toisin sanoen konkurssi tarkoittaa maksukyvyttömyysmenettelyä, jolloin velallisen omaisuus muutetaan rahaksi, jota käytetään sitten velkojen maksuun. (Konkurssilaki 1. luku 1. §.)

Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö tai yhteisö, eli esimerkiksi opinnäytetyössä käsiteltävä osakeyhtiö, säätiö tai muu oikeushenkilö (Konkurssilaki 1. luvun 3. §). Konkurssiin hakeutumisen voi tehdä joko velallinen tai velkoja, ja se alkaa virallisesti silloin, kun tuomioistuin on asettanut velallisen päätöksellään konkurssiin. Konkurssiprosessia varten konkurssipesälle, eli velallisen kootulle varallisuusmassalle, tarvitaan pesänhoitaja, joka hoitaa prosessin aikana kaikki käytännön toimet, esimerkiksi velallisen omaisuus- ja velkasuhteiden selvitystyöt. (Koulu & Lindfors 2021, 79–81.)

Konkurssimenettelyssä velallisen, eli luonnollisen henkilön tai yhteisön, ansio- tai muuta toimintaa ei pyritä lopettamaan, vaan kyseessä on enemmänkin pakkoperintämenettely, joka vastaa ulosottoa, mutta on kuitenkin tätä prosessia vieläkin kokonaisvaltaisempi. Menettelyllä pyritäänkin konkurssilain mukaan katkaisemaan velallisen lisävelkaantumiskierre, jottei velallinen kasvata velkataakkaansa entisestään. (Könkkölä & Linna 2020, 4.)

Yhtiön omaisuus voidaan luovuttaa konkurssiin joko osakeyhtiön hallituksen, tuomioistuimen tai selvitysmiesten, jos yritys on ollut selvitystilamenettelyssä ja varojen todetaan vähentyneen huomattavasti niin, ettei selvitystilan kuluja voida kattaa, päätöksellä (Kyläkallio ym. 2017, 1373). Kun kaupparekisteriin merkitty osakeyhtiö on tuomioistuimen päätöksen perusteella asetettu konkurssiin, tuomioistuin ilmoittaa asiasta Patentti- ja rekisterihallitukselle, myöhemmin PRH, jolloin PRH tekee asiasta merkinnän kaupparekisteriin (PRH 2024e). Tuomioistuimen on myös ilmoitettava PRH:lle, mikäli konkurssimenettely peruuntuu, raukeaa tai päätös konkurssiin asettamisesta on jostain syystä kumottu (Konkurssilaki 22. luvun 6. §).

Yhtiön asettamiselle konkurssimenettelyyn on säädetty erilaisia edellytyksiä. Nämä ovat konkurssilain (2. luku) mukaan velallisen maksukyvyttömyys, velkojan oikeus velallisen asettamisesta konkurssiin, oletus maksukyvyttömyydestä, velallisen ylivelkaisuus ja konkurssiin asettamisen esteenä oleva vakuus. Velallisen maksukyvyttömyys tarkoittaa sitä, ettei velallinen kykene maksamaan velkoja niin erääntyessä. Tähän liittyy myös konkurssin edellytys velallisen ylivelkaisuudesta. Mikäli yhtiö on siis aiemmin ollut selvitystilassa ja prosessin aikana on ilmennyt, ettei yhtiön sen hetkiset varat riitä velkojen maksuun, selvitysmiesten on haettava yhtiön asettamista konkurssiin. Velkojalla on myös oikeus vaatia velallisen yhtiön asettamista konkurssiin. Jos velkojan saatava velalliselta perustuu lainvoimaiseen tuomioon, velallisen allekirjoittamaan sitoumukseen, esimerkiksi sopimukseen, tai saatavat ovat muuten niin selvät ja hyvin perustellut, velkoja voi hakea velalliselle konkurssia. Velallinen voi myös itse ilmoittaa olevansa maksukyvytön. Tällöin velallisen voidaan olettaa olevan maksukyvytön, mikäli tuomioistuimella ei ole erityisiä syitä epäillä toisin. Jos velallinen on esimerkiksi lopettanut velkojen maksunsa, velallisen ulosotto-prosessi ei ole edennyt velallisen maksukyvyttömyyden takia

tai velallinen, joka on ollut edellisen vuoden aikana ennen konkurssihakemuksen tekemistä kirjanpitovelvollinen, mutta ei ole velkojan maksukehotuksen saatuaan maksanut velkojalle tämän perusteltua saatavaa, velallista voidaan pitää maksukyvyttömänä. Konkurssilain 2. luvun 4. pykälässä mainitaan, ettei velallista voida asettaa konkurssiin, mikäli velkojalla on velallisen omaisuuden maksun takaava pantti tai muu vakuus. Toinen laissa mainittu este velallisen konkurssiin asettamiselle on se, ettei velkojan saatavat ole vielä eräänntyneet ja velkojalla on saatavastaan kolmannen osapuolen vakuus tai takaus maksulle.

Konkurssipesän pesänhoitajan lisäksi konkurssipesän hoitoon tarvitaan velkojakollektiivi, eli velkojien muodostama yhteenliittymä. Velallinen menettää velkojakollektiiville oikeuden omaisuutensa määräämisestä ja hallitsemisesta, sillä velkojakollektiivin tehtävänä on myydä velallisen omaisuus, jotta omaisuuden myynnistä tullut raha voidaan kohdistaa eri velkojien saatavien maksuun. Pesänhoitaja toimii velkojakollektiivin edustajana ja hoitaa kaikki käytännön toimet. (Koulu & Lindfors 2021, 81.) Tuomioistuin määrää konkurssipesälle pesänhoitajan konkurssin alkaessa (Konkurssilaki 8. luvun 1. §).

Konkurssipesän velat ja velkasuhteet voivat olla monimutkaisia ja sotkuisia, joten konkurssimenettelyn alussa konkurssipesän selvittäminen on aiheellista. Konkurssipesän selvitys jaetaan kahteen osaan: velkaselvitykseen ja omaisuusselvitykseen. Velkaselvityksessä kartoitetaan kaikki velallisen velkasuhteet ja omaisuusselvityksessä kaikki velallisen varallisuus. Vasta näiden jälkeen konkurssipesän omaisuutta voidaan alkaa muuttaa rahaksi. (Koulu & Lindfors 2021, 81.)

Velkaselvittely on konkurssilain 9. luvun 2. §:n mukaan tehtävä kahden kuukauden kuluessa konkurssiprosessin alkamisesta. Se on laatimisen jälkeen toimitettava velalliselle, suurimmille velkojille ja pyynnöstä myös muille velkojille, viranomaiselle ja tuomioistuimen syyttäjälle. Velkaselvittelyn nopeuttamiseksi ja prosessin yksinkertaistamiseksi, konkurssilaissa on säädetty, että velkojan on oma-aloitteisesti ilmoitettava saatavansa konkurssipesän pesänhoitajalle velkaselvityksen saatuaan.

Kun velkojat ovat ilmoittaneet pesänhoitajalle saatavansa, pesänhoitajan tehtäväksi tulee laatia näiden pohjalta jakoluetteloehdotus, mikä sisältää kaikki ne velkojat, joilla on saatavia konkurssipesästä. Pesänhoitaja välittää jakoluetteloehdotuksensa tuomioistuimelle käsittelyä ja hyväksyntää varten. Kun tuomioistuin on vahvistanut jakoluettelon ja omaisuusselvitys on myös laadittu, konkurssi etenee omaisuuden myymiseen. Tätä prosessia kutsutaan usein konkurssin niin sanotuksi täytäntöönpanovaiheeksi. (Koulu & Lindfors 2021, 82–83.)

Kun omaisuus on myyty, pesänhoitajan tehtäväksi jää maksaa velkojille näiden tuomioistuimen vahvistetut jako-osuutensa konkurssipesästä. Velkojenmaksuun liittyy oleellisesti laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä. (Koulu & Lindfors 2021, 83.) Velkojilla on lain 2. § mukaan yhtäläinen oikeus saada maksu saataviensa suuruuden mukaisessa suhteessa. Velkojen saatavia ennen maksettavat erityissaatavat ovat velallisen omaisuuteen kohdistuvat pantit, yrityksen saneerausmenettelystä tulleet saatavat, elatusavut ja yritys kiinnitykset. Nämä luetellut saatavat on siis maksettava tässä järjestyksessä ennen muiden velkojen saatavia. (Laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä 3.–5. §.)

Velkojen maksun yhteydessä pesänhoitajan tehtävänä on laatia velkojille lopputilitys (Koulu & Lindfors 2021, 83). Kun tämä on hyväksytty, pesänhoitaja ilmoittaa lopputilityksestä Oikeusrekisterikeskukselle, joka välittää tiedon PRH:lle kaupparekisterimerkintää varten. Yhtiö katsotaan lopputilityksen hyväksymisen ja rekisteröinnin jälkeen purkautuneeksi. (PRH 2024e.)

Päätös konkurssiin hakeutumisesta on yrittäjälle vaikea. Koronapandemia vaikutti monen yrityksen toimintaan negatiivisesti ja se johdatti yrittäjät tilanteeseen, jossa velkaa kertyi ja konkurssi oli siksi väistämätön. Skeel (2020) tuo artikkelissaan esille pohdintojaan siitä, mitä valtio voisi tehdä auttaakseen pandemiasta ja sen tuomista rajoituksista kärsiviä yrityksiä vähentäen samalla tulevan konkurssiaallon aiheuttamia vahinkoja. Hän pohtii kirjoituksessaan erilaisia vaihtoehtoja auttaa yrityksiä. Esimerkiksi rahoituksen saamisen ja konkurssiprosessin helpottaminen voisivat auttaa suurta osaa yrityksiä nousemaan takaisin jaloilleen. Skeel tutkii tilannetta Yhdysvaltojen näkökulmasta.

Osakeyhtiö, joka on asetettu konkurssiin, säilyy verovelvollisena samalla tavalla kuin ennen konkurssiprosessin aloittamista, mutta konkurssipesä ei ole erillinen verovelvollinen. Sen vuoden, jolloin konkurssimenettely on alkanut, verotus ja veroilmoitus tehdään normaalin osakeyhtiön verotusmenettelyn mukaan eikä konkurssilla ole vaikutusta näihin tai yhtiön tilikauden pituuteen. Konkurssiin asettamisen vuodelta on kuitenkin annettava välitilinpäätös samalla kertaa veroilmoituksen kanssa niin, että välitilinpäätös on päivätty konkurssiin asettamispäivälle. Osakeyhtiön ilmoitusvelvollisuus Verohallinnolle jatkuu niin kauan, kunnes yhtiö on purkautunut konkurssimenettelyn seurauksena. (Verohallinto 2022.)

Pesänhoitajan on Verohallinnon (2010) mukaan huolehdittava konkurssivelallisen konkurssinprosessin aikaisesta ilmoitusvelvollisuudesta, eli esimerkiksi annetuista arvonnisäveroilmoituksista. Jos konkurssipesä ei jatka itsenäisesti toimintaansa tai jatka verovelvollisuutta omaisuuden realisoinnin ajan, ilmoitetaan lopettamiskuukaudelta annetussa arvonnisäveroilmoituksessa verovelvollisuuden päättymisestä johtuvat veroseuraamukset. Tällainen veroseuraamus tarkoittaa esimerkiksi loppuvaraston veroa. Loppuvaraston vero lasketaan oman käytön verosäännösten mukaisesti, ja sen peruste ostetuissa hyödykkeissä on ostohinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta ilman veron osuutta, itse tuotetuissa hyödykkeissä niistä syntyneet välittömät ja välilliset kustannukset ilman veroa ja itse maahantuoduissa tavaroissa vahvistetun veron laskentaperuste. Konkurssiin asettamishetkellä loppuvarasto siirtyy konkurssipesälle, jolloin loppuvarastosta mahdollisesti tullut verovelka lukeutuu osaksi konkurssipesän muita velkoja. Pesänhoitajan on siis tilitettävä esimerkiksi myynneistä perityt arvonnisäverot valtiolle ennen jako-osuuksien velkojille jakoa.

2.2 Selvitystilamenettely

Osakeyhtiön asettaminen selvitystilaan voi olla joko pakollista tai vapaaehtoista. Yhtiön asettaminen pakolliseen selvitystilaan vaatii tuomioistuimen päätöksen. Pakollisessa selvitystilassa on useimmiten kyse yhtiön osakkeenomistajan vaikutusvallan väärinkäyttötilanteista. (Mähönen ym. 2007, 292.) Myös tilanteessa, jossa osakeyhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, voi tuomioistuin asettaa yhtiön pakolliseen selvitystilaan (Honkamäki

ym. 2018, 421–422). Kuitenkin yleensä, kun puhutaan osakeyhtiön asettamisesta selvitystilaan, tarkoitetaan sillä vapaaehtoista selvitystilamenettelyä.

2.2.1 Vapaaehtoinen selvitystilamenettely

Osakeyhtiölain 20. luvun 7. §:n mukaan selvitysmenettelyn tarkoituksena on selvittää yhtiön varallisuusasema, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen ja tämän jälkeen ylijäävän osuuden palauttaminen osakkeenomistajille yhtiöjärjestyksessä olevien omistusosuuksien mukaan. Päätöksen yhtiön asettamisesta vapaaehtoiseen selvitystilaan tekee yhtiökokous määräenemmistöllä, mutta mikäli yhtiöllä ei ole rekistereihin merkittyä toimikelpoista hallitusta, päätöksen tekee rekisteriviranomainen (Osakeyhtiölaki 20. luvun 3.–4. §).

Selvitystilaprosessi alkaa heti sen jälkeen, kun päätös prosessiin ryhtymisestä on tehty (Villa 2023, 518). Päätöksen yhteydessä on osakeyhtiölain 20. luvun 9. §:n mukaan valittava myös yksi tai useampi selvitysmies yhtiön hallituksen sekä toimitusjohtajan tilalle. Selvitysmiehet hoitavat siis yhtiön asioita selvitystilan aikana hallituksen ja toimitusjohtajan sijasta. Mikäli sitä ei olla vielä tehty ja esitetty yhtiökokouksessa, selvitysmiesten on laadittava tilinpäätös selvitystilamenettelyä edeltävältä ajalta. Lisäksi heidän pitää tehdä tilinpäätös kultakin tilikaudelta, ja nämä on esitettävä yhtiökokoukselle hyväksyttäväksi, jotta osakeyhtiön sen hetkinen varallisuusasema ja -rakenne saadaan kunnolla selvitettyä. Tilinpäätösten laatimisen jälkeen selvitysmiehet hakevat julkista haastetta yhtiön velkojille. (Villa 2023, 518.)

Julkinen haaste haetaan PRH:sta verkko- tai paperilomakkeella, ja se on haettava myös silloin, kun tiedetään ettei osakeyhtiöllä ole velkaa. PRH julkaisee haasteen Virallisessa lehdessä, missä velkojia pyydetään ilmoittamaan PRH:lle saatavansa haasteessa ilmoitettuun määräpäivään mennessä. Selvitysmiehen tehtäväksi jää toimittaa tiedossa oleville velkojille tieto julkisesta haasteesta ja velkojaluetelosta viimeistään kuukausi ennen haasteessa annettua määräpäivää. Määräpäivän jälkeen PRH puolestaan lähettää selvitysmiehelle tiedon siitä, ovatko velkojat ilmoittaneet heille saataviaan. (PRH 2024b.) Velkojalla tarkoitetaan velkojaa, jolla on rahamääräinen saaminen

osakeyhtiöltä. Saatavan on pitänyt syntyä ennen PRH:lle jätettyä hakemusta julkisesta haasteesta. (Villa 2023, 521–522.)

Julkisen haasteen määräpäivän jälkeen, kun PRH on ilmoittanut selvitysmiehelle velkojen ilmoittamista saatavista, ne on maksettava ennen omaisuuden jakoa osakkeenomistajille. Jos jokin yhtiön velka on riitainen, erääntymätön tai sitä ei voida jostain muusta syystä maksaa, on sen maksamiseen tarvittavat varat pantava kokonaisuudesta erilleen. Tämän jälkeen selvitysmiehet voivat jakaa yhtiön jäljelle jäänyt omaisuus takaisin osakkeenomistajille. Jos osakkeenomistaja tai muu osuuteen oikeutettu ei ole viiden vuoden kuluessa lopputilityksen esittämisestä yhtiön yhtiökokouksessa vaatinut jako-osuuttaan yhtiön jäljelle jääneestä omaisuudesta, hän menettää oikeutensa kyseiseen jako-osuuteen. (Osakeyhtiölaki 20. luvun 15. §.)

Kun yhtiön varat ja velat on selvitetty, tiedossa olevat velat on maksettu ja jäljelle jäänyt omaisuus on jaettu takaisin osakkeenomistajille, selvitysmiehet tekevät selvitystilasta lopputilityksen. Lopputilitys sisältää selvitysmiesten kertomuksen selvitysmenettelystä ja yhtiön omaisuuden jaosta. Tilitykseen liitetään myös kaikki selvitystilan aikana laaditut tilinpäätökset, näitä koskevat asiakirjat, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset. Lopputilitys käsitellään kokonaisuudessaan yhtiökokouksessa ja se rekisteröidään yhtiökokouksen tarkastuksen jälkeen PRH:lle kahden kuukauden kuluessa kyseisestä yhtiökokouksesta. (Villa 2023, 523.)

Osakeyhtiö katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty yhtiökokouksessa. Tämän jälkeen selvitysmies tekee kaksi ilmoitusta PRH:lle: lopputilityksen ja osakeyhtiön purkautumisen ilmoitukset. Osakeyhtiön purkautumisesta voi ilmoittaa PRH:lle joko verkko- tai paperilomakkeella. (PRH 2023.) Ilmoitus lopputilityksestä onnistuu vain paperisesti ja tähän liittyvät ohjeet sekä täytettävät lomakkeet löytyvät PRH:n sivuilta (PRH 2024a). Molemmat ilmoitukset ovat maksuttomia, kunhan ne tehdään kahden kuukauden kuluessa lopputilityksen hyväksymisestä.

Osakeyhtiö ei voi purkautumisen jälkeen hankkia oikeuksia tai tehdä sitoumuksia, koska purkautumisen jälkeen se ei ole enää itsenäinen oikeushenkilö. Selvitystilaa on jatkettava kuitenkin silloin, kun purkamisen jälkeen tulee

ilmi uusia varoja, tai yhtiötä vastaan nostetaan kanne tai selvitystoimet ovat muutoin aiheellisia. Tällöin selvitysmiesten on tehtävä viipymättä ilmoitus selvitystilän jatkamisesta rekisteriviranomaiselle. (Villa 2023, 523.) Jos jatkamista ei kuitenkaan nähdä tarpeelliseksi, selvitysmiehet voivat suorittaa tarvittavat toimenpiteet. Selvitystilaa ei jatketa sellaisissa tilanteissa, jolloin yhtiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä osakkeenomistaja, velkoja tai muu ilmoita ottavansa kustannuksia vastattavakseen. (Osakeyhtiölaki 20. luvun 18. §.)

Purkautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa saatua jako-osuutta käsitellään luovutusvoittona tai -tappiona, kun hän vaihtaa purkautuvan osakeyhtiön osakkeet yhtiöstä saatuun jako-osaan. Yhtiön osakkeiden luovutushintana pidetään jako-osana saatavan omaisuuden käypää arvoa, josta vähennetään osakkeiden hankintameno, jotta saadaan selville luovutusvoiton tai -tappion määrä. Luonnollisen henkilön saama luovutusvoitto on veronalaista pääomatuloa. (Verohallinto 2020a.)

Luovutusvoitto on luonnolliselle henkilölle veronalaista tuloa riippumatta siitä, kuinka kauan omaisuuden on omistanut. Pääomatulon verokanta on 30 prosenttia enintään 30 000 euroon saakka, minkä ylimenevältä osalta verokanta on 34 prosenttia. Luovutustappiot ovat puolestaan vähennyskelpoisia, erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta, ja ne vähennetään verovelvollisen saamasta muusta pääomatulosta kyseisenä verovuonna sekä viitenä seuraavana vuonna. Verohallinto ei ota luovutustappioita huomioon pääomatulon alijäämää vahvistettaessa eikä niistä sen perusteella saa ansiotulosta vähennettävää alijäämähyvitystä. (Verohallinto 2023a.)

Wnuczak (2019) on kehittänyt mallin, jonka avulla selvitystilamenettelyn kannattavuutta voi laskea ja arvioida. Oletuksena artikkelissa on, ettei yrittäjä halua ensisijaisesti lopettaa yritystoimintaansa, vaan jatkaa sitä ja selvittää tavat toiminnan kannattavuuden parantamiseksi.

Kannattavuuden laskemiseksi on suoritettava erilaisia laskelmia ja analyysejä. Ensin on määriteltävä kyseessä olevan yrityksen oman pääoman arvo E seuraavalla funktiolla (kuva 1). FCFE tarkoittaa vapaata kassavirtaa, t kassavirtojen lukumäärää ja r_e omistajan odottamaa tuottoa.

$$E = \sum_{t=1}^{\infty} \frac{FCFE_t}{(1+r_e)^t}$$

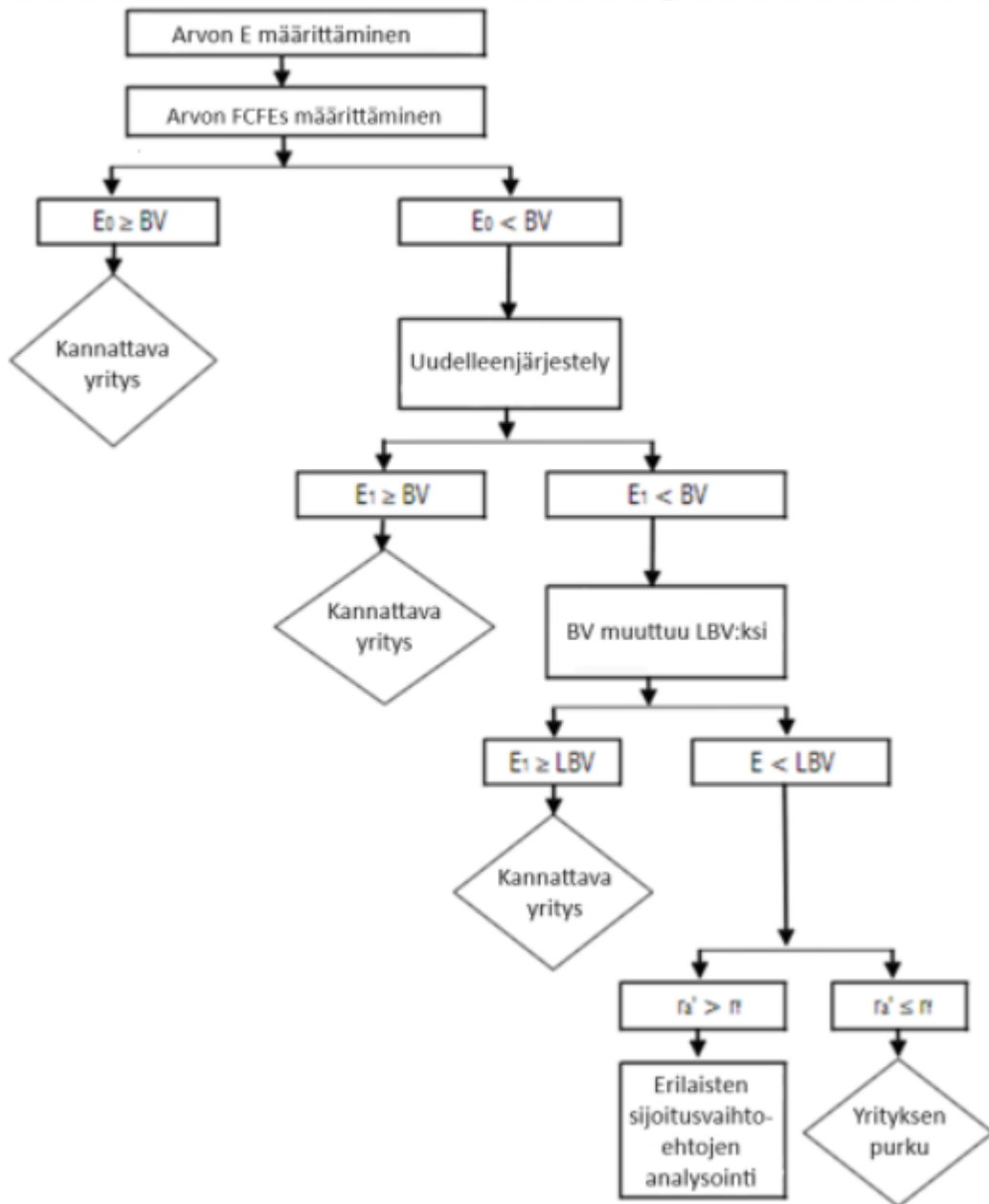
Kuva 1. Oman pääoman arvon laskeminen (Wnuczak 2019)

Oman pääoman arvon määrittämisen jälkeen on laskettava vuotuisen kassavirran keskimääräinen arvo $FCFE_s$. $FCFE_s$ saadaan, kun oman pääoman arvo E kerrotaan omistajan tuotto-odotuksella r_e (kuva 2).

$$FCFE_s = E \cdot r_e$$

Kuva 2. Vuotuisen kassavirran keskimääräisen arvon laskeminen (Wnuczak 2019)

Arvojen määrittämisen jälkeen lähdetään analysoimaan juuri yrityksen kannattavuutta (kuva 3). Jos yrityksen oman pääoman arvo E_0 on ennen yrityksen uudelleenjärjestelyjä suurempi tai yhtä suuri kuin oman pääoman kirjanpidollinen arvo BV , yrityksen toimintaa on kannattavaa jatkaa. Mikäli oman pääoman arvo E_0 on pienempi kuin sen kirjanpidollinen arvo BV , on ratkaisuna yrityksen uudelleenjärjestely yrityksen tuotto-%:n kasvattamiseksi kasvattamalla myyntiä, optimoimalla kustannuksia tai investointeja tai uudelleenjärjestämällä yrityksen rahoitustilannetta. (Wnuczak 2019, 63.)



Kuva 3. Vapaaehtoisen selvitystilän kannattavuuden analyysimalli (Wnuczak 2019)

Jos oman pääoman arvo uudelleenjärjestelyn jälkeen E_1 on suurempi tai yhtä suuri kuin BV , yritystä voidaan pitää kannattavana ja sen toimintaa voi jatkaa. Jos E_1 on edelleen pienempi kuin BV , on järkevää harkita yrityksen purkamista selvitystilamenettelyllä. Tätä varten oman pääoman kirjanpitoarvo BV on arvioitava, jolloin BV muutetaan oman pääoman likvidaatioarvoksi LBV . Arvo saadaan selville, kun oman pääoman arvosta BV vähennetään yrityksen velat ja selvitystilasta tulleet kustannukset. Jos E_1 on suurempi tai yhtä suuri kuin likvidaatioarvo LBV , kyseessä on kannattava yritys, jonka toimintaa voidaan jatkaa.

Jos E_1 on pienempi kuin LBV, on analysoitava erilaisia sijoitusvaihtoehtoja, jotta oman pääoman likvidointiarvon tuotto prosentti r_a^1 olisi suurempi kuin yrityksen riskitön tuotto prosentti r_f . Jos r_a^1 on yhtä suuri tai pienempi kuin r_f , on yrityksen analyysin mukaan kannattavampaa hakeutua vapaaehtoiseen selvitystilaan kuin yrittää vielä uudelleen järjestellä yhtiön rakennetta tai pyrkimällä kasvattaa myyntiä, koska tällöin omistajat ja pääomasijoittajat hyötyvät selvitystilasta enemmän sijoittamalla takaisin saamansa pääoman uuteen, riskittömämpään yritykseen (Wnuczak 2019, 64).

2.2.2 Pakollinen selvitystilamenettely

Yritys voidaan asettaa selvitystilaan myös ulkopuolisen, eli rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen, toimesta. Villan (2023, 516) mukaan tuomioistuimen päätöksellä toteutetut selvitystilat koskevat osakkeenomistajien vaikutusvallan väärinkäyttötilanteita tai osakkeenomistajan kannetta sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiökokous ei tee päätöstä selvitystilamenettelyn aloittamisesta yhtiöjärjestyksen määräykseen perustuvana.

Jos rekisteriviranomainen, eli PRH, määrää osakeyhtiön selvitystilaan, prosessi on pääpiirteissään samankaltainen kuin yhtiökokouksen päätöksellä aloitettu selvitystila. Tapa, jolla rekisteriviranomaisen aloittama selvitystila poikkeaa vapaaehtoisesta selvitystilasta, on se, ettei yrityksen tarvitse itse rekisteröidä selvitystilan aloittamista PRH:lle vaan se tekee merkinnän kaupparekisteriin päättäessään yhtiön asettamisesta selvitystilaan. Ainoa edellytys sille, että PRH asettaa yhtiön selvitystilaan on, että PRH saa tiedon siitä, että osakeyhtiön varat riittävät kattamaan selvitystilamenettelystä tulevat kulut tai että osakkeenomistaja, velkoja tai muu ottaa kulut vastattavakseen. (PRH 2024c.)

Osakeyhtiölain 20. luvun 4. §:n mukaan rekisteriviranomaisen tulee määrätä osakeyhtiö selvitystilaan, jos yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä elinkeinotoimintalain 6. §:ssä tarkoitettua edustajaa, eli edustajaa, jolla on oikeus ottaa vastaan haasteita ja muita tiedoksiantoja, yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huoli-

matta ilmoittanut tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäväksi vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä tai yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on sittemmin rauennut varojen puutteeseen.

3 OSAKEYHTIÖN TOIMINNAN LOPETTAMINEN YRITYSJÄRJESTELYIN

Yritysjärjestelyillä tarkoitetaan usein yrityksen liiketoiminnan tai organisaatiokenteiden uudelleenjärjestelyä. Uudelleenjärjestelyn tavat, joihin opinnäytetyön teoriassa paneudutaan ovat jakautuminen, eli diffuusio sekä sulautuminen, eli fuusio. Jakautuminen toteutetaan yleensä ennen yrityskauppaa ja sulautuminen sen jälkeen. Yritysjärjestelyiksi voidaan lukea myös tilanteet, joissa yrityksen yritysmuotoa muutetaan, esimerkiksi toiminimen muuttaminen osakeyhtiöksi, tai kun yrityksen yhtiömuotoa muutetaan, esimerkiksi yksityisestä yhtiöstä tulee julkinen. (Mähönen ym. 2007, 189.)

Väestön ja sitä kautta myös yrittäjäkunnan vanhetessa tulee yrittäjille haasteeksi se, mistä löytää kannattavalle yritykselle jatkaja, jotta toimintaa ei jouduttaisi lopettamaan. Metsä-Tokila (2016) nostaa artikkelissaan esille yrityskauppojen ja muiden yritysjärjestelyjen tärkeyden yhteiskunnan yrittäjäkunnan jatkuvuuden kannalta, koska Suomen yrityskehitys on hyvin pienyritysvoittoinen. Koska nykyinen väestönvanhenemistrendi näkyy myös yrittäjäkannan vanhenemisessä, on tärkeää tukea omistajanvaihdoksia ja kannustettava etenkin nuoria yrittäjyyteen.

3.1 Liiketoiminnan luovutus liiketoiminta- tai osakekaupalla

Liiketoiminnasta voidaan luopua liiketoimintakaupan tai osakekaupan avulla. Liiketoimintakaupassa yhtiö luovuttaa koko liiketoimintansa toiselle osapuolelle vastiketta vastaan. Osakekaupassa puolestaan yhtiön osakkeet luovutetaan osakkeenomistajalta toiselle. (Honkamäki ym. 2018, 313.)

Liiketoimintakaupassa kaupankäynnin kohteena on koko kohdeyhtiö. Kohdeyhtiön velat ja vastuut vaikuttavat yhtiön nettoarvoon ja siten myös kauppahintaan. Ostaja voi halutessaan ottaa kohdeyhtiön velat ja vastuut kontolleen ja pienentää näin maksamansa kauppahinnan määrää. Velkavastuun siirto tarvitsee kuitenkin erillisen velkojan hyväksynnän ennen kuin se voidaan ottaa

osaksi kauppaa. (Immonen 2022, 59.) Liiketoimintakauppa maksetaan Honkamäen ym. (2018, 72) mukaan yleensä rahalla, mutta vaihtoehtoisesti kauppahinnan maksutapana voidaan käyttää myös ostavan yrityksen osakkeita tai vaihtovelkakirjalainaa, mutta ostava osapuoli voi myös ottaa myyvän yhtiön velkoja vastuulleen, kuten Immonen (2022, 59) mainitsi. Liiketoiminta voidaan hankkia liiketoimintakaupan lisäksi myös niin, että varsinaisen liiketoiminnan lisäksi myyvän yhtiön osakekanta ostetaan. Tällöin puhutaan niin sanotusta osakekaupasta. (Honkamäki 2018, 79.)

Honkamäen ym. (2018, 319) mukaan liiketoiminnan luovutus toiselle osakekaupan avulla on liiketoimintaa harjoittavan yhtiön näkökulmasta yksinkertaisin tapa luopua liiketoiminnasta ja se on myös kirjanpidollisesti helpompi käsiteltävä kuin liiketoimintakauppa. Osakekaupassa myyvän yhtiön osakkeet luovutetaan osakkeenomistajalta toiselle sovittua kauppahintaa vastaan. Osakekaupan yhteydessä ostajan on maksettava transaktiosta varainsiirtovero.

Osakevaihdon vastikkeena voi olla ostajayhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita, sen hallussa olevia omia osakkeita tai rahaa. Rahavastike saa olla enintään 10 prosenttia osakevaihdon muuna vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai, jos nimellisarvo puuttuu, osakkeita vastaava osuus osakepääomasta. Osakevaihdon katsotaan olevan veronalaista osakkeiden luovutusta myyjän osalta, mikäli myyjä saa transaktiosta rahavastiketta. Osakevaihdoista syntyy myyjäyhtiön osakkeenomistajalle veronalaista luovutusvoittoa tai -tappiota. Luovutusvoiton tai -tappion määrä saadaan selville, kun saadusta rahavastikkeesta vähennetään suhteellinen osa hankintamenosta, joka vastaa rahavastikkeen osuutta koko vastikkeesta. (Verohallinto 2023c.)

Liiketoimintasiirto tarkoittaa yritysjärjestelyä, jossa osakeyhtiö siirtää kaikki tai osan liiketoiminnastaan toiselle, toimintaa siirron jälkeen jatkavalle osakeyhtiölle. Siirrossa siihen liiketoimintaosaan kohdistuvat varat, velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvät toiselle yhtiölle. Jos osakeyhtiö siirtää liiketoiminnastaan vain osan toiselle yhtiölle, se voi jatkaa liiketoimintaa jäljelle jääneellä liiketoiminnan osalla. Jos yritys taas siirtää koko liiketoimintansa toiselle, osakeyhtiö voi jäädä siirron jälkeen niin sanotuksi holdingyhtiöksi, joka omistaa vastaanottavan yhtiön osakkeita, jotka se on saanut vastikkeeksi liiketoimintasiirrosta. (Verohallinto 2023b.)

Vastike liiketoimintasiirrosta voi Immosen (2022, 433) mukaan olla vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Liiketoimintasiirrosta siirtohinnan määrittelyssä käytetään apporttiperiaatteita. Apportti tarkoittaa PRH:n (2019) mukaan muuta kuin rahasi-
joituksena osakeyhtiöön laitettua omaisuutta, mitä käytetään osakkeen merkintähintana. Saajayhtiön kirjanpidossa apporttiomaisuus merkitään taseen omaan pääomaan (Immonen 2022, 434).

Liiketoimintasiirron myyjän verotuksessa siirrettävän liiketoiminnan veronalaiseksi luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hintamenojäämä. Apporttiomaisuutena saatujen osakkeiden verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi katsotaan siirrettyjen varojen verotuksessa vähentämättä oleva määrä, mistä on vähennetty siirtyneiden velkojen ja varausten määrät. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 52. d §.)

3.2 Sulautuminen

Honkamäen ym. (2018, 121) mukaan sulautuminen, eli fuusio, on osa yrityskaupan jälkihoitoa ja sillä usein pyritään tehostamaan esimerkiksi konserniorganisaation toimintaa yksinkertaistamalla sen rakennetta tai saattamaan yritysjärjestely loppuun. Sulautumisen kaksi päätapaa ovat absorptiosulautuminen ja kombinaatiosulautuminen. Osakeyhtiölaissa on myös säädetty, että julkinen osakeyhtiö voi sulautua yksityiseen osakeyhtiöön ja toisin päin. Tällaisen sulautumistilanteen erityisedellytyksenä on, ettei yksityisen osakeyhtiön arvopaperi kuitenkaan ole tai tule olemaan kaupankäynnin kohteena. Käytännön tasolla sulautumiset toteutetaan yleensä niin, että pienempi yhtiö fuusioituu osaksi suurempaa yhtiötä. (Kyläkallio ym. 2017, 1106–1109.)

Osakeyhtiölain 16. luvun 1. §:n mukaan, kun osakeyhtiö sulautuu toiseen osakeyhtiöön (vastaanottavaan yhtiöön), sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle. Sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat sulautumisesta vastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita, rahaa tai muuta omaisuutta ja sitoumuksia. Absorptiosulautumisessa, eli sulautumistavassa, jossa yksi tai useampi sulautuva yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön, osakkeenomistajat voivat myös luopua oikeudestaan saada vastaanottavalta yhtiöltä

vastikkeita tapahtuneesta sulautumisesta. Toinen osakeyhtiölaissa eritelty sulautumistapa on kombinaatiosulautuminen, jolloin vähintään kaksi sulautuvaa yhtiötä perustavat yhdessä vastaanottavan yhtiön (Honkamäki ym. 2018, 121).

Sulautumisessa on erilaisia vaiheita, jotka Honkamäki ym. (2018, 122) ovat janelleet seuraavasti:

1. sulautumis- eli fuusiosuunnitelman teko
2. suunnitelman hyväksyntä
3. tilitarkastajan lausunto
4. suunnitelman rekisteröinti
5. kuulutus velkojille
6. ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta
7. täytäntöönpanon rekisteröinti
8. lopputilitys

Sulautumisprosessi alkaa sulautumissuunnitelman teolla. Molempien, tai monen, yhtiöiden hallitukset laativat suunnitelman yhdessä ja fuusioon osallistuvien yhtiöiden hallituksen jäsenet myös allekirjoittavat suunnitelman. Suunnitelman laatimisen jälkeen se on vielä hyväksyttävä sulautuvan yhtiön ja vastaanottavan yhtiön yhtiökokouksissa. (Mt. 122–126.) Suunnitelmaan on sisällytettävä monia asioita, kuten esimerkiksi selvitys sulautumisen syistä, ehdotus sulautumisvastikkeesta ja ehdotus sulautumisen suunnitellusta aikataulusta ja sen rekisteröintiajankohdasta (Villa 2023, 439–441).

Hyväksytty sulautumissuunnitelma on ilmoitettava PRH:lle rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa suunnitelman allekirjoittamisesta. Ilmoituksen voi tehdä YTJ-palvelussa, verkkolomakkeella tai paperisesti. Ilmoituksen laatimiseen PRH:lle osallistuvat niin sulautuva tai sulautuvat yhtiöt sekä vastaanottava yhtiö. Ilmoitukseen on liitettävä sulautumissuunnitelman lisäksi PRH:n lomake 16S ja tilintarkastajan laatima lausunto. (PRH 2024d.)

Tilintarkastajan lausunto sulautumissuunnitelmasta on välitettävä PRH:n lisäksi myös jokaiselle sulautumiseen osallistuvalla yhtiöllä (Kyläkallio ym. 2017, 1125). Lausunnon tarkoituksena on vahvistaa suunnitelma ja selvittää

antaako se oikean ja riittävän tiedon sulautumisvastikkeen määrittämisestä ja vaarantaako sulautuminen vastaanottavan yhtiön velkojen maksun. Lausuntoa varten tilintarkastajalle on välitettävä tarkat laskelmat sulautumisvastikkeen määrittämisestä. (Honkamäki ym. 2018, 128.) Lausunnon tarkkaa sisältöä ei olla kuitenkaan yksityiskohtaisesti määritelty osakeyhtiölaissa. Lausunnossa tilintarkastajan on arvioitava tilannetta juuri sen yhtiön näkökulmasta, jolle lausuntoa ollaan antamassa. (Kyläkallio ym. 2017, 1127.)

Sulautuvan yhtiön velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, mikä takia sulautuvan yhtiön on ilmoitettava sulautumisesta kaikille sen velkojille. Myös sellaisessa tilanteessa, jossa tilintarkastaja on lausunnossaan ilmaissut sulautumisen vaarantavan vastaanottavan yhtiön velkojen maksun, vastaanottavan yhtiön on ilmoitettava sulautumisesta omille velkojilleen. Jos sulautuvan yhtiön velka on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä PRH:lle, velkojalla on oikeus vastustaa sulautumista. (Honkamäki ym. 2018, 219.) Kuulutusta haetaan PRH:lta YTJ-palvelussa, verkko- tai paperilomakkeella ja sitä on haettava kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelman rekisteröimisestä. PRH puolestaan julkaisee ilmoituksen kuulutuksesta Virallisessa lehdessä viimeistään kolmea kuukautta ennen kuulutuksen määräpäivää. (PRH 2024f.)

Myös sulautumisen täytäntöönpanosta on ilmoitettava PRH:lle, jotta se voi tehdä asianmukaiset kaupparekisterimerkinnät. Täytäntöönpanoilmoitukseen on liitettävä jokaisen sulautumiseen osallistuneen yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutukset siitä, että sulautumisessa on noudatettu lakia, tilintarkastajan todistus siitä, että vastaanottava yhtiö on saanut täyden vastikkeen sen omaan pääomaan merkitystä määrästä sekä lausunto sulautumissuunnitelmassa esitetystä sulautumisen aiheuttamasta kirjanpidollisesta käsittelystä, hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan todistus kaikkien tarpeellisten ilmoitusten lähettämisestä ja kaikkien sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden sulautumista käsitelleet hallitusten kokouspöytäkirjat. (Honkamäki ym. 2018, 130.) Ilmoituksen täytäntöönpanosta voi tehdä PRH:lle YTJ-palvelussa, verkko- tai paperilomakkeella ja sulautumiseen osallistuneet yhtiöt tekevät sen yhdessä kuuden kuukauden kuluessa sulautumista koskevasta päätöksestä. Verkko- ja paperilomakkeisiin on liitettävä myös kuitti käsittelymaksusta. Kun sulautumisen täytäntöönpano on rekisteröity, sulautuvan yhtiön varat ja velat

siirtyvät virallisesti vastaanottavalle yhtiölle ja sulautuva yhtiö katsotaan purkautuneeksi. (PRH 2024g.)

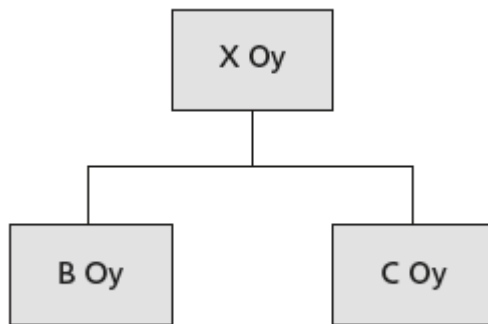
Sulautuvan yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan on yhdessä sulautumisen täytäntöönpanon jälkeen tehtävä lopputilitys sulautumisesta, eli tilinpäätös ja toimintakertomus ajalta, jolta tilinpäätöstä ei olla vielä esitetty yhtiökokouksessa (Osakeyhtiölaki 16. luvun 17. §). Laissa ei olla mainittu lopputilitykselle aikarajaa, mutta se on tehtävä mahdollisimman pian sulautumisen täytäntöönpanosta. Ilmoitus lopputilityksestä on kuitenkin tehtävä PRH:lle viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lopputilitys on vahvistettu osakkeenomistajien toimesta. Lopputilityksen ilmoittaminen PRH:lle on maksutonta. Ilmoituslomake ja siihen liittyvät asiakirjat on lähetettävä PRH:lle paperisina. (PRH 2022.)

Sulautuvaa ja vastaanottavaa yhtiötä verotetaan Verohallinnon (2023d) ohjeiden mukaan erikseen siihen saakka, kun sulautuminen on tullut voimaan eli sen täytäntöönpano on rekisteröity. Sulautuvan yhtiön ei kuitenkaan katsota purkautuneen verotuksessa, vaan sulautuvan yhtiön vähentämättä olevat hankintamenot ja muut vähennyskelpoiset menot vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa kirjanpidon jatkuvuusperiaatteen mukaisesti. Kun sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat sulautuvasta yhtiöstä omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavalta yhtiöltä sulautumisvastikkeena osakkeita, näitä ei pidetä sulautuvan yhtiön osakkeenomistajien verotuksessa osakkeiden luovutuksena. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 52. b §.)

3.3 Jakautuminen

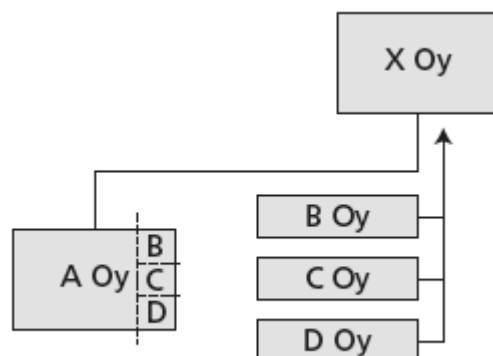
Jakautuminen, eli diffuusio, tarkoittaa osakeyhtiölain 17. luvun 1. pykälän mukaan tilannetta, jolloin osakeyhtiön varat ja velat siirtyvät joko osittain tai kokonaan toiselle tai toisille osakeyhtiöille, eli vastaanottavalle yhtiölle. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat jakautumisesta vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön osakkeita, rahavastikkeen, muuta omaisuutta tai sitoumuksia. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat voivat kuitenkin myös suostumuksellaan luopua oikeudestaan saada jakautumisvastiketta. Jakautumista voidaan Villan (2023, 461) mukaan kutsua sulautumisen vastakohtaksi.

Jakautumistavat jaetaan kolmeen tapaan: kokonaisjakautumiseen, osittaisjakautumiseen ja yhtiöttämällä tapahtuvaan jakautumiseen. Kokonaisjakautuminen tarkoittaa sitä, että jakautuvan yhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, ja jakautuva yhtiö purkaantuu tämän seurauksena (kuva 4).



Kuva 4. Kokonaisjakautuminen (Honkamäki ym. 2018, 224.)

Osittaisjakautuminen tapahtuu niin, että vain osa jakautuvan yhtiön varoista ja veloista siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, ja jakautuva yhtiö jatkaa toimintaansa osittaisjakautumisen prosessin jälkeen saatuaan jakautumisvastikkeenä vastaanottavan yhtiön osakkeita tai muuta vastiketta (kuva 5). Yhtiöttämällä tapahtuva jakautuminen tarkoittaa sitä, että osa jakautuvan yhtiön varoista ja veloista siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, jolloin jakautuva yhtiö saa vastineeksi vastaanottavan yhtiön osakkeita tai arvopapereita. (Mts., 461–462.)



Kuva 5. Osittaisjakautuminen (Honkamäki ym. 2018, 246.)

Jakautumisprosessissa kestää Kyläkallion ym. (2017, 1209) mukaan noin neljä kuukautta, kun se toteutetaan nopeimmillaan. Prosessi alkaa sulautumisen mukaan suunnitelman laatimisesta ja sen rekisteröimisestä ja prosessi

päätyy siihen, kun sen täytäntöönpano on rekisteröity ja lopputilitys on tehty. Jakautumissuunnitelman laativat jakautuvan yhtiön hallituksen jäsenet ja siinä käsitellään esimerkiksi selvitykset jakautumisen syistä, ehdotus jakautumisvastikkeesta, selvitys jakautuvan yhtiön varoista ja veloista, omasta pääomasta ja pääomalainoista sekä kaikki mahdolliset muut ehdot jakautumiselle (Honkamäki ym. 2018, 209–210). Jakautumissuunnitelma rekisteröidään PRH:lle kuukauden kuluessa sen allekirjoittamisesta (PRH 2024h). Jakautumissuunnitelman rekisteröintihakemukseen on myös liitettävä tilintarkastajan lausunto, missä tilintarkastaja kertoo antaako suunnitelma oikeat ja riittävät tiedot jakautumisvastikkeen määrittämisen perusteista.

Jakautuvan yhtiön, joissain tapauksissa myös vastaanottavan yhtiön, on ilmoitettava velkojille jakautumisesta, jos velka on syntynyt ennen jakautumissuunnitelman rekisteröintiä. Tällaisissa velkasuhteissa velkojalla on oikeus vastustaa jakautumista, muissa velkasuhteissa oikeutta vastustukseen ei ole. (Honkamäki ym. 2018, 213–214.) Kuulutusta haetaan PRH:lta kuukauden kuluessa siitä, kun jakautumissuunnitelma on rekisteröity ja sitä voidaan hakea samaan aikaan jakautumissuunnitelman rekisteröinnin yhteydessä. PRH julkaisee kuulutuksen Virallisessa lehdessä viimeistään kolmea kuukautta ennen kuulutuksen määräpäivää. (PRH 2024i.)

Jakautumisen täytäntöönpanosta on myös ilmoitettava PRH:lle. Ilmoitus täytäntöönpanosta on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa jakautumispäätöksen teosta. Ilmoitukseen on liitettävä jakautuvan ja vastaanottavan yhtiön hallitusten jäsenten ja toimitusjohtajien vakuutukset siitä, että lain säännöksiä on noudatettu sekä tilintarkastajan lausunnot jakautumisesta. Jakautumisen lopputilitys sivuaa paljon tilinpäätöksestä annettuja säännöksiä ja se laaditaan samoilla periaatteilla, sillä usein yhtiön viimeinen tilikausi päättyy jakautumispäivänä. Lopputilitys rekisteröidään PRH:lle kahden kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä. (Honkamäki ym., 2018, 215–217.)

Jakautuminen ei aiheuta jakautumiseen osallistuneille yhtiöille Verohallinnon (2023e) mukaan välittömiä tuloveroseuraamuksia. Jos jakautuvan yhtiön verotuksessa on vähentämättä olevia hankintamenoja tai muita vähennyskelpoisia

menoja, ne vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa, sillä jakautumisessa noudatetaan jatkuvuusperiaatetta. Osakkaan verotuksessa jakautumista ei käsitellä osakkeiden luovuttamisena.

4 TOIMEKSIANTAJA

Työn toimeksiantajayritys on pääkaupunkiseudulla toimiva pk-yritys, joka on yritysmuodoltaan osakeyhtiö. Toimeksiantaja tarjoaa asiakkailleen erilaisia taloushallinnon palveluita, jotka on monipuolisesti esitelty yrityksen verkkosivuilla. Yrityksen päätoimialana on kirjanpidon, tilinpäätösten ja veroasioiden hoitaminen, yhtiöiden perustaminen sekä sen muutokset, konsultointi sekä ATK- ja taloushallintopalvelut. Yrityksessä työskentelee tällä hetkellä kokoaikaisesti kuusi työntekijää. Toimeksiantajayritys on osa laajaa yritysverkostoa. Muut verkoston yritykset toimivat muun muassa Tampereella ja Oulussa.

Yrityksen asiakkaina on eri toimialojen yrityksiä, osakeyhtiöitä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia, yhdistyksiä ja asunto- sekä kiinteistöosakeyhtiöitä. Koska kyseessä on vanha yritys, joka on ollut toiminnassa jo 1990-luvulta saakka, osa toimeksiantajan nykyisistä asiakasyrittäjistä alkavat jo lähenemään eläkeikää, minkä vuoksi asiakasyrityksen liiketoiminnan lopettaminen tai alkuperäisen yrittäjän irtaantuminen yrityksestä alkaa olla aiheellista. Toimeksiantajayrityksen alkuperäinen perustaja ja toimitusjohtaja on jäänyt eläkkeelle ennen opinnäytetyön aloittamista, joten yrityksen nykyinen toimitusjohtaja vastaa opinnäytetyön toimeksiannosta ja sen ohjauksesta. Haastattelin nykyistä toimitusjohtajaa ja vaikka hänellä on paljon yleistä tietoa alasta sekä alan käytännöistä, hän ei voi yksityiskohtaisesti kertoa toimeksiantajayrityksen aiemmin käytössä olleista toimintamalleista.

Toimeksiantajahaastattelussa kävi kuitenkin ilmi, että yrityksen perustajan ja entisen toimitusjohtajan vastuulla on ollut ennen hänen eläkkeellensä jäämistään hoitaa kaikkien asiakasyritysten liiketoiminnan niin sanotut ”kirjanpidolliset alasarjat” lopetustavasta riippumatta, sillä hänellä on ollut näistä eniten kokemusta. Tähän on toki liittynyt myös mahdolliset selvitystyöt, joita asiakasyrittäjä on pyytänyt selvittämään tai kommentoimaan. Opinnäytetyön jälkitavoitteena onkin toimeksiantajan puolesta se, että lopputuloksena syntyvää vertailuarviointitaulukkoa sekä siihen liittyvää ohjeistusta olisi mahdollista hyödyntää

jatkossa niin, että jokainen yrityksessä työskentelevä kirjanpitäjä kykenisi hoitamaan asiakkaidensa liiketoiminnan lopetukseen liittyvät toimeksiannot vaihatta. Aihe on tärkeä toimeksiantajalle myös siksi, että vertailuarviointitaulukko ja siihen liittyvä ohjeistus liiketoiminnan lopetustavoista toimisi työntekijöille kattavana selvityksenä käytännön prosesseista ja esimerkiksi huomioon otettavista verotuksellisista seikoista, jottei asiakasyrityksen liiketoiminnan lopetustoimeksiannon tullessa työntekijä joudu alkaa selvittämään tarpeellisia asioita ennen toimeksiannon toteutuksen aloitusta vaan toimeksiantoon voidaan reagoida nopeasti ja kirjanpitäjä on jo tietoinen edessä olevasta prosessista.

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSAINEISTO

Tässä luvussa esitellään ensin yleisesti laadullisen tutkimuksen teoriaa ja opinnäytetyön tutkimuksessa käytettyjen laadullisten menetelmien teoriaa. Näiden jälkeen kerrotaan tarkemmin opinnäytetyön tutkimukseen liittyvästä aineistonkeruusta. Viimeiseksi kerrotaan opinnäytetyön tutkimusaineiston analysoinnista.

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus tarkoittaa tutkimusta, jossa keskitytään tutkittavien omiin kokemuksiin, ajatuksiin ja käsityksiin tutkittavasta asiasta. Ymmärtämällä tutkittavien subjektiivisia kokemuksia, tutkija pystyy tulkitsemaan tutkittavaa asiaa tai ilmiötä syvällisemmin ja vastaamaan esittämiinsä ”mitä ja miksi”-kysymyksiin. (Vilka 2021, 5 Laadullinen tutkimusmenetelmä käytännössä: Menetelmän erityispiirteet.) Tutkimusta varten tutkija tarvitsee aineistoa, jota on mahdollista kerätä erilaisilla tavoilla ja erilaisista paikoista. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat muun muassa erilaiset haastattelut, kyselyt ja havainnointi. Nämä tutkimusmenetelmät toimivat ikään kuin sateenvarjotermeinä, joiden alla menetelmät jaetaan eri osiin. Haastattelut voidaan jakaa esimerkiksi yksilö- ja ryhmähaastatteluihin, kyselyt esimerkiksi puhelin- tai internetkyselyihin ja havainnointi toiminnan, ympäristön tai asioiden havainnointiin. (Lincoln 2021, 109–169.)

Kahnin ja Cannelin (1957) sekä Saundersin (2009) mukaan haastattelut ovat tavoitteellisia keskusteluja kahden tai useamman henkilön välillä (Seppola 2023, 5.3.1 Aineiston keruu haastatteluilla). Haastattelutyyppinä on erilaisia:

strukturoituja, eli kysymykset ovat tarkasti määritelty ennen haastattelua ja näistä ei poiketa, puolistrukturoituja, jolloin haastattelijalla on valmiina teemoja ja aiheita keskustelun aiheiksi, mutta kysymykset eivät välttämättä ole määriteltyjä, ja täysin strukturoimattomia haastatteluja, jolloin voidaan puhua avoimesta tai syvähaastattelusta (mt).

Kun tutkija on päätenyt tutkimuksen ja tavoitteiden kannalta sopivaan haastattelutyypin, aineistonkeruumenetelmä on myös päätettävä. Menetelmiä on monia erilaisia ja niistä jokaisella on omat hyvät sekä huonot puolensa. Tutkimuksen kannalta sopiva aineistonkeruumenetelmä täyttää tutkimuksen tavoitteet, auttaa vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja auttaa tutkijaa saamaan selville haastateltavien tiedot käsiteltävästä aiheesta. Haastattelu voidaan toteuttaa esimerkiksi kysely-, puhelin-, ryhmä- tai asiantuntijahaastatteluna. (Hyvärinen ym. 2017, II Haastattelun lajit.)

Opinnäytetyön lähestymistapa on tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen kohteena on yksi valittu tapaus tai pieni, valikoitujen tapausten joukko, joiden avulla tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan. Tapaus voi tarkoittaa jotain organisaatiota, ryhmää tai prosessia. Tapaustutkimuksessa ei tutkita laajoja ilmiöitä, vaan kohde rajataan tarkasti ja se liitetään aina käsiteltyyn kontekstiin. Tapaustutkimus on siis aina riippuvainen siitä, mihin aikaan ja paikkaan tarkasteltu tapaus sijoittuu. (Vuori 2021.) Tapaustutkimus sopii opinnäytetyön lähestymistavaksi, koska se on tapana laaja ja se soveltuu moniin erilaisiin tutkimuksiin. Jos tutkimuksessa tarkastellaan monia tapauksia, niitä analysoidaan Vuoren (2021) mukaan usein vertaillen. Myös tästä syystä lähestymistapa sopii hyvin opinnäytetyöhön.

5.2 Aineiston hankinta

Puhelinhaastattelut toteutetaan nimensä mukaisesti puhelimitse. Puhelimitse voidaan tavoittaa haastateltavia tehokkaasti etäisyyksistä ja erilaisista aikatauluista huolimatta. Haastattelumenetelmällä on muitakin etuja, kuten esimerkiksi se, että usein ihmiset ovat helpommin tavoitettavissa puhelimitse kuin kasvokkain. Haastattelutilanne vaatii usein sille varatun ajan, joten kiireisessä arjessa puhelimitse haastatteluun vastaaminen voi sen takia olla parempi vaihtoehto kuin varata riittävästi aikaa haastattelupaikkaan menomatulle, itse

haastattelulle ja tilanteen jälkeen vielä paluumatkalle. Puhelinhaastattelu tarjoaa haastateltavalle myös yksityisyyttä, jolloin aroistakin aiheista pystyy mahdollisesti keskustelemaan ja kertomaan kasvokkain tapahtuvaa haastattelua vapautuneemmin. Puhelinhaastattelujen varjopuoli on se, että puhelimesta vuorovaikutustilanne rajataan pelkkään ääneen. Tilanteesta jäävät kokonaan pois esimerkiksi kasvon ilmeet, eleet ja kehonkieli. Myös aktiivisen kuuntelemisen ilmaisu on puhelimesta hankalaa etenkin silloin, kun tutkija ei halua keskeyttää haastateltavaa tai häiritä hänen keskittymistään. Kiinnostuksen ja ymmärryksen välittäminen täytesanoilla, äänenpainolla tai lisäkysymyksillä tulevatkin puhelinhaastattelussa tärkeiksi keinoiksi. (Hyvärinen ym. 2017, 12 Puhelinhaastattelu.)

Hyvärisen (2017, 12 Asiantuntijahaastattelu) mukaan asiantuntijahaastattelu on haastattelulajina hankala, koska kuka tahansa voi olla asiantuntija missä tahansa. Termin määrittäminen ei ole yksinkertaista ja sille onkin monta erilaista määritelmää. Yksi asiantuntijuuden määritelmä on, että asiantuntija omaa sellaista tiede-, ammatti- tai inspiiraatioperusteista tietoa, jota niin sanottu tavallinen kansalainen ei omaa. Asiantuntijuus ei kuitenkaan ole tiedosta riippumatta henkilön pysyvä ominaisuus, vaan tietotaso on kehitettävä ja pidettävä yllä. Asiantuntijuuden määrittelemisen vaikeuden takia asiantuntijahaastatteluja tehdessä, tutkijan on ensi töikseen määriteltävä itselleen, kenellä on tutkittavasta asiasta olennaista asiantuntijuutta ja tunnistaa myös tutkimuksen kannalta ratkaisevat asiantuntijatahot. Tämä on tärkeää tutkimuksen kannalta, koska asiantuntijoita halutaan haastatella juuri heidän erityisosaamisensa vuoksi. Asiantuntijahaastattelu edellyttää usein tarkasti määriteltyjä, ennakkoon mietittyjä ja hyvin tehtyyn pohjatyöhön perustuvia kysymyksiä, jotta haastateltavilta saadaan mahdollisimman yksityiskohtaista ja tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa.

Vilkan (2021, Kuvat ja tekstit havainnointiaineistona) mukaan ihmisten tuottamia tekstejä voi myös käyttää laadullisen tutkimuksen tutkimusaineistona. Tekstiaineistot voivat olla esimerkiksi tarinoita, elämäkertoja, kouluaineen tyyppisiä tekstejä tai päiväkirjoja. Tutkija tulkitsee tekstejä ja niiden sisältämiä käsityksiä, kokemuksia, uskomuksia ja ihanteita tutkittavaan asiaan tai ilmiöön

liittyen. Myös yritysten tai organisaatioiden tuottamat tekstit voivat toimia tutkimuksen aineistona. Tällaisia tekstejä voivat olla esimerkiksi erilaiset pöytäkirjat, muistiot tai päätökset.

Opinnäytetyössä aineistoa hankittiin puolistrukturoiduilla puhelin- ja asiantuntijahaastatteluilla sekä analysoimalla valmiita dokumentteja, kuten erilaisia viiranomaisille lähetettyjä hakemuksia, kokouspöytäkirjoja ja kauppakirjoja. Osakekaupan osalta analysoitiin yrityskaupan kauppakirjaa, ylimääräisen yhtiökouksen pöytäkirjaa yrityksen uuden hallituksen valinnasta ja sähköpostikeskusteluja yrittäjän sekä kirjanpitäjän välillä. Selvitystilamenettelyn osalta analysoitiin selvitystilän lopputilitystä, lopputilityksen tase-erittelyjä ja kaupparekisteriotetta yhtiön purkautumisesta. Konkurssimenettelyn osalta analysoitiin yrityksen hallituksen kokouspöytäkirjaa konkurssiin hakeutumisesta, konkurssiha- kemusta ja listaa velkojista. Yritysten nimet anonymisoitiin aineiston analysoinnin yhteydessä niin, että käytetyn lopetustavan ensimmäinen kirjain korvasi kokonaan yrityksen todellisen nimen. Selvitystilamenettelyn avulla liiketoi- mintansa lopettaneen yrityksen nimeksi muutettiin S Oy, konkurssimenettelyn K Oy ja yrityskaupan kohdalla Y Oy. Yrittäjien nimet anonymisoitiin niin, että ensimmäisen haastateltavan yrittäjän nimeksi tuli yrittäjä A, toisen yrittäjä B ja kolmannen yrittäjä C. Puhelinhaastattelut suoritettiin tutkimukseen osallistu- vien yrittäjien kanssa ja näiden kysymysrunko (liite 1) oli määritelty ennen haastattelun alkua, mutta haastattelun aikaiset keskustelunaiheet muokkasivat jossain määrin haastattelun etenemistä ja esitettäviä kysymyksiä. Kysymykset laadittiin niin, että yrittäjien omakohtaiset kokemukset saataisiin selville ja yrit- täjille annettaisiin mahdollisimman neutraali haastattelutilanne kokemusten ja mielipiteiden esiin tuomiselle.

Asiantuntijahaastattelut suoritettiin kasvokkain toimeksiantajan tiloissa. Vaikka kysymykset (liite 2) oli muotoiltu etukäteen, keskustelunaiheet poikkesivat näistä jonkin verran ja toisiin teemoihin keskityttiin toisia enemmän. Asiantunti- jahaastatteluissa kysymykset laadittiin niin, että saataisiin mahdollisimman hy- vin selville kirjanpitäjien ja tilitoimiston näkökulma osakeyhtiöiden lopettamis- prosesseissa, ja se, mihin on varauduttava prosesseihin ryhdyttäessä. Kaikki haastattelutilanteet suoritettiin niin, ettei haastattelukysymyksiä lähetetty etu- käteen, jotta haastateltavien omat näkökulmat olisivat ennen haastatteluja mahdollisimman spontaaneja. Aineiston analysointivaiheessa asiantuntijoiden

nimet anonymisoitiin niin, että ensimmäisen haastateltavan asiantuntijan nimeksi tuli asiantuntija 1, toisen asiantuntija 2 ja kolmannen asiantuntija 3.

Haastateltaviksi yrittäjiksi selvitystilamenettelyn ja yrityskaupan osalta valikoituivat sellaiset yrittäjät, jotka olivat luopuneet yritystoiminnastaan lähiaikoina ja olivat suostuvaisia osallistumaan opinnäytetyön tutkimukseen. Konkurssin osalta haastateltavan löytäminen tuotti jonkin verran hankaluuksia. Lopulta toimeksiantajan toimitusjohtaja ehdotti erästä yrittäjää, jonka silloisen yrityksen konkurssista oli kulunut opinnäytetyön tutkimuksen aikaan jo 15 vuotta. Yrittäjä oli kuitenkin suostuvainen osallistumaan tutkimukseen ja tuomaan kokemuksensa esille. Kaikki kolme yrittäjää olivat olleet joko toimeksiantajayrityksen tai sen toimitusjohtajan entisiä asiakkaita. Haastateltavat kolme asiantuntijaa työskentelevät toimeksiantajayrityksessä kirjanpitäjinä. Haastattelut tapahtuivat yksilöhaastatteluina helmikuussa ja maaliskuussa 2024. Puhelinhaastatteluista yrittäjien kanssa sovittiin sähköpostitse samalla, kun heille lähetettiin tutkimustiedote, tietosuojaseloste ja suostumuslomake. Asiantuntija-haastatteluista sovittiin kasvotusten toimeksiantajan toimitiloissa. Puhelinhaastatteluissa kesti vaihtelevasti 10–30 minuuttia ja asiantuntijahaastatteluissa noin 10–20 minuuttia.

Ennen haastatteluja jokaiselle haastateltavalle annettiin tutkimustiedote ja tietosuojaseloste (liite 3) tiedoksi. Näissä kerrottiin tutkimuksen aiheesta, tavoitteista, etenemisestä, henkilötietojen käsittelystä ja heidän oikeuksistaan niihin liittyvissä kysymyksissä. Jokainen haastateltava myös tutustui kirjalliseen tutkimukseen osallistumisen suostumuslomakkeeseen ja allekirjoitti sen ennen haastattelua. Haastattelut nauhoitettiin ja ne litteroitiin tekstimuotoon.

5.3 Aineiston analysointi

Aineiston hankinnan jälkeen laadullisen tutkimuksen prosessi etenee aineiston analysointiin, vaikka Puusan ym. (2020, Laadullisen aineiston analyysi) mukaan analysointia ja aineiston hankintaa on vaikea täysin erottaa toisistaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan ensikäsitys tutkittavasta aihepiiristä vaikuttaa aineiston hankintaan ja tutkija aloittaa väistämättä aineiston analysoinnin aineiston hankinnan aikana. Kun aineiston hankintavaihe on saatu loppuun, aineiston varsinainen analysointi alkaa. Tällöin tutkija käy aineistoa läpi

yhä uudelleen jäsennelläkseen sitä osiin, jota on helpompi tulkita kuin koko aineistoa kerralla. Aineiston kategorisointi auttaa tutkijaa myös tulkinnessa ja johtopäätöksiin tulemisessa.

Aineiston analysointiin liittyy vahvasti aineiston muuttaminen tutkittavaan muotoon, mitä Vilkka (2021, Puheesta tekstiksi: Litterointi) kutsuu aineiston litteroinniksi ja Lincoln (2021, 198) datan korjaamiseksi puhutusta tai kuvatusta muodosta tekstimuotoon. Hankitun aineiston analysointiin vaikuttavat tutkijan tai tutkijaryhmän omat ajatukset, kokemukset aiheesta, ympäröivä kulttuuri tai esimerkiksi yhteiskunnan poliittinen ympäristö. Nämä seikat on huomioitava erityisesti tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa. (Lincoln 2021, 199–204.)

Laadullisen aineiston analysoinnillakin on erilaisia muotoja. Näitä ovat Eskolan (2001; 2007) mukaan aineistolähtöinen, teoriasidonnainen ja teorialähtöinen analysointi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.2 Laadullisen analyysin muodot). Aineistolähtöisessä analyysissä hankitusta aineistosta yritetään luoda teoriakonaisuus eikä aiemmalla tiedolla tai havainnoilla pitäisi näin olla mitään tekemistä aineiston analyysin tai tutkimuksen lopputuloksen kanssa. Tuomen ja Sarajärven (2018, 4.2 Laadullisen analyysin muodot) mukaan aineistolähtöistä analyysiä on kuitenkin hankala toteuttaa käytännössä, koska analyysin ja johtopäätösten tulisi olla täysin vapaita tutkijan omista ennakkoluuloista tai aiemmista havainnoista tutkimusaiheeseen liittyen. Teoriasidonnainen tai teoriaohjaava analysointi tarkoittaa sitä, että tutkimusaiheen teoriapohja vaikuttaa jonkin verran analyysiin, mutta se ei pohjaudu siihen täysin. Teoria toimii siis analyysimuodon nimenkin mukaisesti vain ohjaavana tekijänä. Teorialähtöinen analyysi tarkoittaa puolestaan sitä, että aineistoanalyysi perustuu johonkin aikaisempaan tietoon, teoriaan tai auktoriteetin esittämään malliin. (Mt.)

Opinnäytetyön tutkimusaineiston analysoinnissa on käytetty teorialähtöistä sisällönanalyysitapaa. Kyseinen Tuomen ja Sarajärven (2018, 4.2 Laadullisen analyysin muodot) kirjassaan esille tuoma analyysitapa on valittu siksi, että osakeyhtiöiden liiketoiminnan lopettamisiin tai purkamisiin liittyy vahvasti erilaiset lait, asetukset ja mallit, joita on seurattava, jotta osakeyhtiön lopetus tulee tehtyä lain mukaan oikein. Sisällönanalyysi keskittyy siihen, mistä saatu tutkimusaineisto kertoo, ja miten aineisto vastaa esitettyihin tutkimusongelmiin yhdessä aiheeseen liittyvän teoriaviitekehyksen kanssa.

Dokumenttien analysointi toteutettiin teorian pohjalta. Eniten kirjallista materiaalia oli saatavilla selvitystilamenettelystä. Kirjallisena materiaalina oli selvitystilaan liittyvät lopputilitys ja tilinpäätös liitetietoineen, yrityskauppaan liittyvä kauppakirja, pöytäkirjoja, käytyjä sähköpostikeskusteluja, konkurssihakemus ja velkojalista konkurssiin liittyen. Dokumenttianalyysiä toteutettiin teorian pohjalta niin, että dokumenteista pyrittiin etsimään vahvistusta sille, miten teorialuissa käsitellyt lait, asetukset ja mallit toteutuvat käytännössä. Dokumenttianalyyssissä lähdettiin etsimään vastausta ensimmäiseen tutkimusongelmaan: Millä tavoilla osakeyhtiön liiketoiminnan voi lopettaa?

Toteutettujen puhelin- ja asiantuntijahaastattelujen analysointi edellytti, että ne litteroitiin ensin tarkasti Word -tiedostoiksi. Litterointi toteutettiin sanasta saan. Litteroinnin yhteydessä haastattelut anonymisoitiin niin, että nimet ja muut tunnistetiedot poistettiin ja ne tarvittaessa korvattiin koodinimillä, jotta puheen tarkoitus pysyi samana, vaikka anonymisointi toteutettiin. Tämän jälkeen aineistoa lähdettiin lukemaan läpi ja siitä pyrittiin etsimään vastauksia toiseen esitettyyn tutkimusongelmaan, Miten kirjanpitäjä voi tukea yrittäjää liiketoiminnan lopettamisprosessissa, jotta sekä yrittäjien että asiantuntijoiden kokemukset ja näkökulmat saataisiin esille. Aineistoa pelkistettiin, jotta tutkimuksen kannalta oleellimmat asiat haastatteluista saatiin esille samalla, kun sitä luokiteltiin teemoihin. Luokittelu auttoi aineiston tulkinnassa, johtopäätöksiin saapumisessa ja yrittäjien henkilökohtaisten tilanteiden sekä näkökulmien ymmärtämisessä.

6 TULOKSET

Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön tutkimuksen tuloksista ja vastataan samalla ensimmäiseen tutkimusongelmaan. Ensin käsitellään tulokset kirjallisten dokumenttien analysoinnista ja tarkastellaan toimeksiantajan kannalta oleellisimpien osakeyhtiöiden lopetustapojen verotuksellisia seurauksia yhtiöiden osakkeenomistajille. Näiden jälkeen esitellään puhelin- ja asiantuntijahaastattelujen tulokset.

6.1 Kirjalliset dokumentit

Osakeyhtiön liiketoiminnan voi lopettaa Suomessa teorialuvuissa 2 ja 3 esitellyillä tavoilla, eli konkurssilla, vapaaehtoisella tai pakollisella selvitystilamenettelyllä, liiketoiminta- tai osakekaupalla, sulautumisella ja jakautumisella. Erilaiset lait ja asetukset ohjaavat tarkasti käytännön prosesseja. Tutkimuksessa analysoidut dokumentit vahvistivat näissä esitettyjä prosessimalleja eikä poikkeamia prosessimallien ja analysoitujen dokumenttien välillä havaittu.

Tutkimukseen osallistuivat kolme yrittäjää, jotka olivat lopettaneet yrityksensä liiketoiminnan jollakin opinnäytetyössä käsitellyistä tavoista. Jokainen näistä entisistä yrittäjistä antoi suostumuksensa myös yrityksensä liiketoiminnan lopettamiseen liittyvien dokumenttien käytölle opinnäytetyöhön liittyvässä tutkimuksessa. Yrittäjä A luopui yrityksensä Y Oy liiketoiminnasta osakekaupan kautta, yrittäjä B puolestaan luopui yrityksensä S Oy liiketoiminnasta vapaaehtoisen selvitystilamenettelyn avulla ja yrittäjä C haki yritykselleen K Oy konkurssia yrityksen ylivelkaantuneisuuden vuoksi.

Yrityksen Y Oy osakekaupasta saatiin analysoitavaksi osakekaupan kauppakirja, yhtiökokouspöytäkirja uuden hallituksen valinnasta kaupan jälkeen ja muutama sähköpostikeskustelu kirjanpitäjän ja yrittäjän A välillä. Kauppakirjassa ei ollut erityisiä ehtoja, yhtiökokouspöytäkirja noudatti yleistä osakeyhtiöiden pöytäkirjojen asiakirjamallia ja sähköpostikeskustelut yrittäjän A ja kaupassa avustavan kirjanpitäjän kanssa olivat selkeitä ja viestit napakoita.

Yrityksen S Oy selvitystilamenettelystä saatiin analysoitavaksi selvitystilän lopputilitys, lopputilityksen tase-erittelyt ja kaupparekisteriote yhtiön purkautumisesta. Lopputilityksen ja sen tase-erittelyjen perusteella yrityksen S Oy vapaaehtoisen selvitystilamenettelyn kannattavuutta analysoitiin Wnuczakin (2019) muodostaman analyysimallin mukaisesti. Yrityksellä S Oy ei ollut rahallisia vaikeuksia ja yrittäjä B painotti puhelinhaastattelun aikana tavoitettaan luopua yrityksensä liiketoiminnasta eläkkeelle jäämisen vuoksi. Koska yritys S Oy oli selvitystilamenettelyprosessin alkaessa menestyvä, analyysissä ei päästy kovin pitkälle.

Analyysi alkoi oman pääoman arvon E määrittämisellä. Arvon E määrittämistä varten yrityksen S Oy lopputilityksen ja tase-erittelyjen perusteella laadittiin nettotulos- ja kassavirtalaskelmat.

Liikevaihto	4000
Operaatiiviset kulut	-10000
Brutto kate	-6000
Muut operatiiviset kulut	-2000
Käyttökate	-8000
Poistot ja arvonalentumiset	-350
Liiketulos	-8350
Rahoituserät (+/-)	3000
Muut tuotot	150
Verot	-300
Nettotulos	-5500

Kuva 6. Nettotuloslaskelma esimerkkiluvuilla

Tulosten raportoimiseksi yrityksen S Oy todelliset luvut on muutettu esimerkkiluvuiksi.

Nettotulos (+/-)	-5500
Poistot ja arvonalennukset (+)	350
Muut oikaisut (+/-)	-
Käyttökate	-5150
Käyttöpääoman muutos (+/-)	-2000
Rahoituserät (+/-)	3000
Verot (+/-)	-300
Nettokassavirta	-4450
Investoinnit (-)	-
Divestoinnit (+)	35000
Vapaa kassavirta (FCFE)	30550
Velkojen lisäys (+)	-
Velkojen vähennys (-)	-5000
Oman pääoman lisäys (+)	-
Osingot (-)	-450
Muu pääoman vähennys (-)	-1500
Muu kassavaikutteinen rahoitus (+/-)	-3650
Kassavarojen muutos (+/-)	19950
Kassa kauden alussa	15650
Kassa kauden lopussa	35600

Kuva 7. Kassavirtalaskelma esimerkkiluvuilla

Näiden laskelmien jälkeen oman pääoman arvon E määrittämiseksi tarvitaan kassavirtalaskelmasta vapaan kassavirran arvoa FCFE, 30550 €, kassavirtojen lukumäärää, 1, ja omistajan odottamaa tuotto prosenttia r_e . Omistajan tuot-

toprosentin esimerkkiluvuksi asetettiin 10 %. Oman pääoman arvon E summaksi esimerkkiluvuilla saadaan 27 772,72 €. Oman pääoman arvon E määrittämisen jälkeen on analyysimallissa laskettava vuotuisen kassavirran keskimääräinen arvo FCFE_s. FCFE_s saadaan, kun oman pääoman arvo E, 27 772,72 €, kerrotaan omistajan tuotto-odotuksella r_e, 10 %. Esimerkkiluvuilla arvon FCFE_s summaksi saadaan 2 777,27 €. Jos yrityksen oman pääoman arvo E, eli 27 772,72 €, on ennen yrityksen uudelleenjärjestelyjä suurempi tai yhtä suuri kuin oman pääoman kirjanpidollinen arvo BV, esimerkkiluvuilla 30 000,00 €, yrityksen toimintaa on analyysimallin mukaan kannattavaa jatkaa eikä yhtiön purkamiselle selvitystilamenettelyn avulla ole taloudellisia syitä. Kun näin ei ole, Wnuczak (2019) pitää ratkaisuna yrityksen uudelleenjärjestelyä yrityksen tuottoprosentin kasvattamiseksi. Oletetaan, että selvitystilassa yrityksen S Oy omaisuutta on myyty yhteensä 8 000 eurolla, jolloin uudelleenjärjestelyjen jälkeen oman pääoman arvo E₁ on 35 772,72 €. Koska E₁ on summaltaan suurempi tai yhtä suuri kuin oman pääoman kirjanpidollinen arvo BV, yritystä voidaan pitää taloudellisesti kannattavana. Kannattavuuslaskelmien kaavat esitellään sekä luvussa 2.2.1 Vapaaehtoinen selvitystilamenettely että kuvassa 8.

<u>Arvon E määrittäminen:</u>	
$E = \sum(\text{FCFE}_t / ((1+r_e)^t))$	27772,72
<u>Arvon FCFEs määrittäminen:</u>	
$\text{FCFE}_s = E \cdot r_e$	2777,27
<u>Oman pääoman kirjanpidollinen arvo:</u>	
BV	30000,00
<u>Omaisuuuden myynti:</u>	8000,00
<u>Arvon E₁ määrittäminen:</u>	
$E_1 = E + \text{€ omaisuuden myynnistä}$	35772,72

Kuva 8. Yrityksen S Oy selvitystilän kannattavuuden arviointilaskelmat esimerkkiluvuilla

Yrityksen K Oy konkurssista analysoitiin hallituksen kokouspöytäkirjaa konkurssipäätöksestä, konkurssihakemusta ja listaa velkojista. Yrityksen K Oy asiakirjoja analysoitaessa todettiin, että yrittäjä C on itse päättänyt hakea yritykselleen konkurssia. Analysoitu velkojalista oli kattava ja suurin velkasumma

kuului lahjakorttien haltijoille. Kaikki analysoinnissa mukana olleet kirjalliset dokumentit tukivat selkeästi teorialuvuissa käsiteltyjä lakeja, asetuksia ja malleja osakeyhtiön lopettamisesta tai purkamisesta.

Verotuksessa konkurssiin asetetun osakeyhtiön osakkeenomistajan hallinnassa olevien osakkeiden arvонmenetykset vähennetään kyseisen osakkeenomistajan henkilökohtaisen verotuksen pääomatuloista ja Veronmaksajien (2019) mukaan ensisijaisesti sen verovuoden luovutusvoitoista, jolloin konkurssiin asettaminen ja yhtiön kaupparekisteristä poistaminen on tapahtunut. Selvitystilamenettelyssä osakkeiden luovutuksesta syntyvä luovutusvoitto verotetaan osakkeenomistajan verotuksessa pääomatulon verotussääntöjen mukaisesti. Selvitystilamenettelyssä puolestaan osakkeiden luovutustappio on verotuksellisesti osakkeenomistajan pääomatuloista vähennyskelpoista (Verohallinto 2023a). Osakekaupassa kaupan ostajaosapuolelle tulee Osuuspankin (s.a.) mukaan maksettavaksi varainsiirtovero. Osakkeiden myynnistä myyjälle syntyvä myynti- eli luovutusvoitto verotetaan pääomatulona. Sulautuvan yhtiön osakkaan verotuksessa sulautumisvastikkeena saatuja osakkeita käsitellään osakkeiden vaihtamisena eikä niiden luovutuksena (Verohallinto 2023d). Jos vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastiketta rahana, kyseessä on Verohallinnon (2023d) mukaan yhtiöiden sulautumishetkellä osakkeiden luovutus.

6.2 Haastattelut

Puhelinhaastatteluilla pyrittiin saamaan vastauksia toiseen tutkimusongelmaan ja siihen, miten yrittäjät kokivat liiketoiminnan lopettamisprosessien menneen heidän omasta näkökulmastaan tarkasteltuna. Asiantuntijahaastattelut järjestettiin siksi, että kirjanpitäjiltä saataisiin tietoa tukemaan puhelinhaastatteluja yrittäjien kanssa, mutta myös siksi, että tutkija saisi lisätietoa siitä, miten haastatellut kirjanpitäjät ovat aiemmin tukeneet yrittäjäprosessien aikana ja kuinka yrittäjäasiakkaiden kanssa kommunikointi on aiemmin hoidettu.

Kommunikointi asiassa avustavan kirjanpitäjän kanssa sujui mutkitta ja yrittäjä sai omasta mielestään prosessin aikana riittävästi tukea kirjanpitäjältä. Mikäli kirjanpitäjä tarvitsi tietoja yrittäjältä A esimerkiksi kauppakirjan laatimista var-

ten, asiasta keskusteltiin suoraan puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Yrittäjän A puhelinhaastattelu sujui nopeasti. Yrittäjä oli vähäsanainen, mutta avoin kertoessaan yrityksen Y Oy myyntiin johtaneista syistä. Yrittäjä kertoi, että hän aikoi muuttaa ulkomaille, mutta painavin syy yrityksen myyntiin oli eläköityminen. Yrittäjä kertoi osakekaupan sujuneen hänen näkökulmastaan yksinkertaisesti ja nopeasti, sillä yrityskaupan toinen osapuoli oli yrityksen Y Oy entinen työntekijä, joka ilmaisi yrittäjälle A halunsa jatkaa yrityksen toimintaa omalla johdolla. Tämä sopi yrittäjälle A mainiosti, koska hän luotti työntekijän ammattitaitoon ja osaamiseen.

Kommunikointi yrittäjän B ja asiantuntijan 3 välillä sujui helposti, koska yrittäjän ja kirjanpitäjän välinen asiakassuhde oli jatkunut jo usean vuoden ajan ja heidän välillään oli selkeä luottamussuhde. Asioista keskusteltiin avoimesti, mikä helpotti asiantuntijan 3 työtä prosessin aikana. Kommunikointia hoidettiin puhelimitse, sähköpostin välityksellä ja tarvittaessa kasvokkain. Yrittäjä B oli valmistautunut puhelinhaastatteluun hyvin, hän oli tehnyt muistiinpanoja selvitystilamenettelystä ennen haastattelun alkua ja hän nosti haastattelun aikana esiin sellaisia aiheita, joista tutkija ei ollut laatinut kysymyksiä. Kuten yrittäjä A, yrittäjä B painotti päätöksessään lopettaa yrityksensä S Oy liiketoiminta vapaaehtoisen selvitystilamenettelyn kautta ennen eläköitymistä. Hän kertoi toivoneensa prosessin sujuvan nopeammin, mutta selvitystilamenettelyn prosessissa yrittäjää avustanut toimeksiantajayrityksessä työskentelevä asiantuntija 3 painotti, että prosessi hoidettiin tarkasti annettujen ohjeiden mukaan. Aiheesta puhuttaessa yrittäjä B myönsi, että hän arvosti asiantuntijan tarkkuutta prosessissa, vaikka prosessin aikajana venyikin odotetusta. Yrityksen S Oy selvitystilamenettelyssä ja yhtiön purkamisessa ei yrittäjän B mukaan ollut missään vaiheessa kyse yrityksen taloudellisista vaikeuksista tai yrittäjän omista huolista sen suhteen vaan halu eläköityä. Päätös yrityksen liiketoiminnan lopetuksesta oli kypsynyt yrittäjän mielessä jo muutaman vuoden samalla, kun yrittäjä oli ottanut prosessista selvää ja pyrkinyt valmistautumaan siihen kykenemällään tavalla.

Kommunikointi toimitusjohtajan ja yrittäjän C välillä oli mutkatonta ja yrittäjä C kertoi puhelinhaastattelussa, että hän luotti toimitusjohtajan näkemyksiin täysin prosessissa. Konkurssiin liittyvistä asioista he keskustelivat puhelimitse,

sähköpostin välityksellä ja tarvittaessa kasvotusten. Konkurssiprosessin ja siihen johtaneiden tapahtumien muistelu nosti yrittäjän C tunteet pintaan puhe- linhaastattelun aikana. Yrittäjä oli helpottunut siitä, että konkurssia edeltänyt vaikea ajanjakso tuli päätökseensä, sillä konkurssia edeltäneet kuusi vuotta olivat olleet yrittäjälle henkisesti todella raskaita. Yrittäjä kertoi avoimesti konkurssipäätökseen johtaneista taustatekijöistä ja myönsi olleensa sinisilmäinen konkurssihakemusta edeltäneissä päätöksissään. Koska yrityksen K Oy konkurssi tapahtui monta vuotta sitten, yrittäjän oli hankala muistaa yksityiskohtaisia tietoja prosessista, mutta haastattelu sujui tästä huolimatta saumattomasti. Toimeksiantajayrityksen toimitusjohtaja oli avustanut yrittäjää konkurssiprosessin aikana. Yrittäjä C kertoi olleensa prosessia ennen ja sen aikana niin väsynyt, että hän koki toimineensa prosessin aikana kuin robotti. Juuri tästä syystä hän arvosti toimitusjohtajan apua, ammattitaitoa ja neuvoja tilanteessa niin paljon, että hän painotti sitä haastattelun aikana aktiivisesti.

Asiantuntijahaastatteluissa ilmeni, että toimeksiantajayrityksessä työskentelevillä kirjanpitäjillä on hyvin vähän, jos ollenkaan, kokemusta osakeyhtiön toiminnan lopettamisen prosesseista. Asiantuntijalla 1 ei ollut lainkaan kokemusta osakeyhtiön toiminnan lopetusprosesseista, asiantuntijalla 2 oli hieman kokemusta konkurssiprosessista aiemman työsuhteensa ajalta, asiantuntijalla 3 oli kokemusta ainoastaan vapaaehtoisesta selvitystilamenettelystä, koska hän avusti yrittäjää B yrityksen S Oy selvitystilan prosessissa. Toimeksiantajayrityksen toimitusjohtajalla oli puolestaan paljon kokemusta kaikista opinnäytetyössä käsitellyistä osakeyhtiön liiketoiminnan lopetustavoista. Kommunikaatio lopetusprosessien aikana ei asiantuntijahaastatteluissa esiin tulleiden tietojen mukaan poikkea muusta asiakassuhteen aikana hoidetusta kommunikoinnista. Selvitystila- ja konkurssimenettelyissä esimerkiksi tilinpäätökset hoidetaan puhtaasti kirjanpidossa olevien numeroiden perusteella, joten jos kirjanpito on alusta alkaen tehty huolella, ei kirjanpitäjällä välttämättä ole tarvetta saada kirjanpidosta, tilikauden ostoista, myyneistä tai muista, lisätietoa yrittäjäasiakkaalta. Toimeksiantajayrityksen toimitusjohtaja kuitenkin painotti yrityskaupoista keskusteltaessa sitä, että etenkin kauppakirjaa laatiessa on keskusteltava yrittäjäasiakkaan kanssa siitä, mitä ehtoja hän haluaa kauppakirjaan laadittavan. Asiantuntija- ja toimeksiantajahaastattelujen aikana esiin tulleiden tietojen pohjalta voidaan siis todeta, että yrityksen kirjanpitäjillä on vähän tai ei

ollenkaan kokemusta osakeyhtiöiden liiketoiminnan lopetustavoista. Haastatteluista nousi esiin kirjanpitäjien epävarmuus prosessien kuluista, niihin liittyvistä asiakirjoista tai esimerkiksi siitä, mitä pitää ilmoittaa, minne ja milloin. Kommunikaatio yrittäjäasiakkaiden kanssa on puolestaan aina sujunut helposti ja siihen on panostettu koko asiakassuhteen aikana.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tutkimuksen perusteella tehdyt johtopäätökset. Johtopäätöksien lisäksi esitellään lopputuotokset, jotka jäävät toimeksiantajayrityksen kirjanpitäjien käyttöön. Lopuksi arvioidaan opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuutta.

7.1 Tutkimuksen johtopäätökset

Toimeksiantajayrityksellä ei ole olemassa yleisiä ohjeistuksia prosessien kuluista, vaan lopettamisprosessien eteen tullessa luotetaan toimeksiantajayrityksen toimitusjohtajan ammattitaitoon ja aiempiin kokemuksiin. Tästä syystä opinnäytetyön lopputuloksena syntyneet taulukko ja ohjeistus prosesseista tulevat tarpeeseen juuri siksi, että tieto on kasattu kahteen helppolukaiseen dokumenttiin. Yrittäjien puhelinhaastatteluiden pohjalta voidaan todeta, että kun yrittäjä on päättänyt lopettaa osakeyhtiönsä liiketoiminnan, lopetustavan valintaan vaikuttaa erityisesti kyseisen yrittäjän elämän ja liiketoiminnan tilanne ja motivaatio. Kirjanpitäjän voi olla hankala niin sanotusti suositella yrittäjälle joltain tiettyä prosessia, sillä hän ei välttämättä ole täysin tietoinen yrityksen koko liiketoiminnan tilanteesta ennen yrittäjän kanssa pidettyä tilannekatsausta yrityksen kokonaisvaltaiseen tilanteeseen.

Johtopäätöksenä tutkimuksen tuloksista voidaan todeta, että kirjanpitäjät voivat tukea osakeyhtiönsä liiketoiminnan lopettamista pohtivia tai prosessin jo aloittaneita yrittäjiä parhaiten työstämällä yrittäjäasiakkaan ja kirjanpitäjän välistä luottamussuhdetta ja avointa kommunikointia yrittäjän ollessa vielä kirjanpitäjän asiakkaana ja silloin, kun yhtiö harjoittaa liiketoimintaansa aktiivisesti. Toinen tapa yrittäjien tukemiseksi prosessien aikana on kasvattaa omaa ammatillista tietotaitoa prosesseista. Luottamussuhteen työstäminen alkaa jo silloin, kun yrittäjä tulee kirjanpitäjälle asiakkaaksi ja työstäminen jatkuu koko asiakassuhteen ajan. Ammattitaidon välittäminen ja hyvä asiakaspalvelun taso

parantavat luottamusta. Aktiivinen yhteydenpito asiakkaan kanssa antaa yrittäjälle tunteen siitä, että kirjanpitäjä on niin sanotusti hänen puolellaan ja hänelle voi uskoutua. Kun asiakassuhteeseen on panostettu tasaisesti koko suhteen aikana, yrittäjän on helppo kääntyä kirjanpitäjän puoleen lopetusprosessin suhteen, vaikka tietoa prosesseista etsittäisiinkin kirjanpitäjän lisäksi muualta.

Opinnäytetyön lopputuotoksena syntyi taulukkomuotoinen vertailu osakeyhtiön liiketoiminnan lopetustapojen vaiheista (liite 4) ja tiivistettyä taulukkoa täydennettiin vaiheita avaavalla ohjeistuksella (liite 5). Lopputuotukseen valittiin teorialuvuissa 2 ja 3 esitellyistä lopetustavoista toimeksiantajayrityksen kannalta kaikista oleellisimmat, jotta taulukko säilyy helppolukuisena ja yksinkertaisena seurattavana toimeksiantajayrityksessä työskenteleville kirjanpitäjille. Taulukon sisältöön vaikutti paljon voimassa oleva laki eri prosessien kulusta ja esimerkiksi Verohallinnon ja PRH:n valmiit mallit ilmoitusvelvollisuuksista sekä niiden määräajoista.

Yrityskaupan prosessi voi olla yksinkertainen ja nopeakin. Kirjanpitäjän näkökulmasta oleellista yrityskaupassa ja varsinkin kauppakirjaa laadittaessa on se, että yrittäjältä saadaan kaikki mahdolliset tiedot kauppaan ja sen ehtoihin liittyen, jotta kauppakirja saadaan laadittua oikein ja kauppa saadaan toteutettua mahdollisimman riidattomasti. Tähän vaikuttavat paljon ylläpidetty asiakassuhde ja luottamus kirjanpitäjän sekä yrittäjäasiakkaan välillä. Yrittäjän näkökulmasta hankalaksi voi osoittautua ostajan ja liiketoiminnan jatkajan löytäminen. Kuten yrityksen Y Oy osakekaupassa, ostaja voi löytyä nopeasti esimerkiksi yrityksessä työskentelevien henkilöiden joukosta, mutta jos kyseessä on yksinyrittäjä, ostajan löytäminen voi pitkittää prosessia. Kaupan jälkeen on muistettava huolehtia yrityksen omistajuuteen liittyvistä asioista, esimerkiksi pankki- ja vakuutusasioista.

Selvitystilamenettely voi olla yksinkertainen, vaikka prosessissa vaiheita onkin monta. Jos yrityksellä ei ole velkoja tai velkojia ja yrityksen omaisuuserät ovat helposti realisoitavissa, prosessi koostuu pitkälti omaisuuden myynnistä, lopputilityksen ja sen tase-erittelyjen laatimisesta ja ilmoituksista PRH:lle. Yrittäjän näkökulmasta haasteena selvitystilamenettelyssä on viranomaisien ilmoitusten käsittelyaikojen arvioiminen. Niihin yrittäjä tai kirjanpitäjä eivät voi

omalla toiminnallaan vaikuttaa, joten niihin on vain varauduttava ja ne on otettava huomioon prosessin aikajanaa hahmottaessa. Luvussa 2.2.1 Vapaaehtoinen selvitystilamenettely esitelty Whuczakin (2019) luoma analyysimalli voi olla apuna yrityksen ja selvitystilan kannattavuuden arvioinnissa. Analyysimalli ei kuitenkaan ota huomioon yrittäjän sisäistä halua tai motivaatiota liiketoiminnan lopettamiselle, vaan analyysimalli pohjautuu vain lukuihin. Tämän takia, vaikka yrityksen kannattavuutta analysoitaisiin mallin avulla, analyysin lopputulokseen ei voi sokeasti luottaa.

Konkurssimenettely on usein yrittäjän viimeinen ja joskus ainoa vaihtoehto osakeyhtiön liiketoiminnan lopetukselle. Käytettyä prosessia ei aina voi valita ja konkurssista tulleen stigman takia kukaan yrittäjä ei varmasti itse valitsisi konkurssia yrityksensä liiketoiminnan lopetustavaksi. Yrittäjän C tapauksessa puhelinhaastattelussa esiin nousseet yrittäjän naiivius ja sinisilmäinen luottamus entiseen yhtiökumppaniin vaikuttivat loppujen lopuksi yrityksen konkurssiin hakeutumiseen. Yrittäjä myönsi haastattelussa, että tilanne olisi voinut mennä toisin, jos hän olisi avautunut kokonaisvaltaisemmin yrityksensä liiketoiminnasta ja tilanteesta silloiselle kirjanpitäjälle. Tästäkin syystä asiakassuhteen ja luottamuksen aktiivinen työstäminen suhteen aikana voi olla hyvinkin tärkeää. Kirjanpitäjä ei tietenkään voi loppujen lopuksi estää yrityksen ajautumista konkurssiin, mutta hän voi mahdollisesti vaikuttaa yrittäjäasiakkaan päätöksiin niin, että konkurssi on mahdollista välttää.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Puusan ym. (2020) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota kolmeen käsitteeseen: tutkimuksen uskottavuuteen, luotettavuuteen ja eettisyyteen. Tutkimuksen uskottavuudella tarkoitetaan sitä, missä määrin tutkimusta lukevat luottavat tutkimuksen tuloksiin, aineiston asianmukaiseen keräykseen ja sen huolelliseen analysointiin. Tutkimuksen luotettavuudella taas tarkoitetaan sitä, että tutkija pystyy vakuuttamaan lukijan omasta ammattitaidostaan ja perustelemaan lukijalle tutkimuksen eri vaiheissa tehdyt valinnat. Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkija on tutkimusta tehdessään noudattanut eettisiä tutkimusperiaatteita. Luotettavuuden arvioinnissa on näiden käsitteiden lisäksi otettava Puusan ym.

(2020) mukaan huomioon myös tutkijan omat ennakkokäsitykset, oletukset ja asenteet tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimus ei voi näin olla täysin objektiivinen.

Vilka (2021) mainitsee, että tutkimuksen voidaan katsoa olevan luotettava, jos tutkimuksen kohde ja kerätty materiaali ovat yhteensopivia. Vilka (2021) yhtyy Puusan ym. (2020) siihen seikkaan, että luotettavuuden arvioinnissa on otettava huomioon tutkimuksessa tehtyjen valintojen uskottava perustelu, käytettyjen metodien kuvaus, tulosten tyhjentävä esittely ja johtopäätösten selkeä argumentointi. Luotettavuutta arvioidessa on myös oltava kriittinen omia valintojaan ja päättelyään kohtaan. Tutkimuksen tulisi Vilkan (2021) mukaan olla arvovapaa, vaikka tutkijan arvot vaikuttavat tutkimuksen aikana tehtyihin valintoihin. Tutkimuksen puolueettomuutta on arvioitava myös kriittisesti luotettavuutta tarkasteltaessa.

Opinnäytetyössä käytettyjä teorialähteitä on pyritty hakemaan laajalta alalta ja monipuolisesti, jotta viitekehykset eivät painottuisi yhteen tai kahteen eri lähteeseen. Teorian yhdistäminen eri lähteistä kattavan viitekehyksen rakentamiseksi onnistui hyvin. Teorialähteiden rajaaminen vain käsiteltyihin aiheisiin auttoi tutkijan paneutumista eri liiketoiminnan lopetustapoihin. Teorialähteet hankittiin luotettavista lähteistä ja tutkija pyrki valitsemaan esimerkiksi julkaisujaltaan uudempia kirjoja ja tutkimuksia. Käytetyt lait ja asetukset ovat tutkimuksen aikaan olleet voimassa olevia.

Aineiston hankinta ja aineiston käsittely toteutettiin eettisyydeltään annettujen ohjeiden mukaan. Kaikille tutkimukseen osallistuville annettiin tutkimustiedote, ammattikorkeakoulun tietosuojaseloste ja suostumuslomake. Muut tutkimukseen osallistuneet allekirjoittivat suostumuslomakkeen ennen aineiston hankintaa, mutta yrittäjä C allekirjoitti suostumuslomakkeen vasta puhelinhaastattelun jälkeen aikatauluhaasteiden vuoksi. Yrittäjältä saatiin kuitenkin ennen haastattelua suullinen suostumus tutkimukseen osallistumiselle.

Aineiston hankinnan ja analysoinnin vaiheet kuvataan luvuissa 5.2 ja 5.3. Dokumenttianalyysi toteutettiin teorian pohjalta ja haastattelujen analysointi tehtiin teemoittelun avulla. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina (liitteet 1 ja 2), jolloin haastateltaville annettiin tilaa kertoa omista kokemuksistaan. Valitut aineiston hankinta- ja analysointimenetelmät sopivat tutkimukseen hyvin.

Vaikka tutkimus pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman objektiivisesti, aineiston hankintaan, analysointiin, tuloksiin ja johtopäätöksiin vaikuttivat tutkijan oma asema toimeksiantajayrityksen työntekijänä. Tutkijan oli osittain hankala erottaa roolejaan tutkijana ja työntekijänä tutkimuksen aikana. Haastattelujen aikana roolien erottaminen toisistaan onnistui, mutta tuloksiin ja johtopäätöksiin tultaessa roolien erottaminen toisistaan oli erityisen vaikeaa. Toisaalta oli mietittävä mahdollisimman objektiivisesti sitä, mitä tutkimuksen tuloksista voidaan sanoa, mutta samalla tutkija halusi tuottaa toimeksiantajayritykselle mahdollisimman hyvää tietoa jatkoa varten. Hyvät ja selkeät tulokset auttavat myös tutkijaa omalla urallaan ja työssään toimeksiantajayrityksessä.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyö vaikutti kokonaisuudessaan ylitsepääsemättömältä haasteelta, mutta kun sen pilkkoi pienempiin osiin, kirjoittaminen ja tutkimukseen paneutuminen tuntui luonnistuvan kuin itsestään. Teoriassa käsitellyt lait, asetukset ja prosessimallit antoivat tarkat raamit dokumenttianalyysille. Dokumenttianalyysiä oli alussa hankala toteuttaa, koska lait tuntuivat liiankin jäykiltä. Tämä vaati sen, että muutin hieman asennoitumistani dokumentteja tarkasteltaessa. Yritin löytää eroavaisuuksia lakien ja mallien sekä dokumenttien välillä. Uusi asennoituminen helpotti dokumenttianalyysin tekoa ja tutkimus pystyi etenemään omalla tahdillaan.

Opinnäytetyön aikataulututkimussuunnitelmassa ja myös asetetussa aikataulussa pysyminen onnistui mielestäni hyvin. Alussa kesti hetken, että pääsin vauhtiin ja totuin lukemaan lakitekstiä nopealla tahdilla, mutta kun pääsin vauhtiin, aikataulussa pysyminen ei tuottanut ongelmia. Haastatteluajkojen sopiminen yrittäjien kanssa oli helppoa. Toimeksiantajayrityksessä työskentelevien kirjanpitäjien kanssa haastatteluajkojen sopiminen oli ajoittain hankalaa, koska heille tuli muutaman kerran kiireellinen työtehtävä juuri sille päivälle, jolle olimme haastattelun sopineet. Onneksi aikataulussa oli joustoa sen verran, niin haastattelun siirtäminen myöhemmäksi ei haitannut. Sain toimeksiantajalta ja kirjanpitäjiltä paljon kannustusta ja hyvää palautetta opinnäytetyöstäni.

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin. Taulukkoa tehtäessä kysyin sen rakenteesta palautetta toimeksiantajayrityksen kirjanpitäjiltä ja kun he olivat rakenteeseen tyytyväisiä, pystyin hyvällä mielellä jatkaa sen tekoa. Taulukko ja sitä täydentävä ohjeistus tulevat varmasti käyttöön toimeksiantajayrityksessä ja antavat prosesseista hyvät mallit, jotka toimivat pohjana käytännön tekemiselle. Opin liiketoiminnan lopetustavoista tutkimuksen aikana paljon sellaista, jota voin ammatillisessa mielessä hyödyntää. Koen siis, että me olemme hyödynneet opinnäytetyöstä toivomillamme tavoilla.

LÄHTEET

Honkamäki, T., Kujanpää, E. & Pennanen, M. 2018. Yritysjärjestelyjen käsikirja: Kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus. 2., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 16.1.2024].

Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvoori, J. & Aho, A. L. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 6.3.2024].

Immonen, R. 2022. Yritysjärjestelyt. 8., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 15.2.2024].

Konkurssilaki 20.2.2004/120

Koulu, R. & Lindfors, H. 2021. Maksukyvyttömyys: Yritys velkojana ja velallisenä. 2., uudistettu painos. Helsinki: Kauppakamari. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 16.1.2024].

Kyläkallio, J., Iirola, O. & Kyläkallio, K. 2017. Osakeyhtiö 1–2. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 6.2.2024].

Könkkölä, M. & Linna, T. 2020. Konkurssioikeus. 2., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 4.2.2024].

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360

Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.1992/1578

Lincoln, T. 2021. Qualitative Research. Atla Open Press. E-kirja. Saatavissa: <https://doi.org/10.31046/atlaopenpress.24> [viitattu 5.3.2024].

Metsä-Tokila, T. 2016. Pk-yritysten omistajanvaihdosbuumia odotellessa. Työpoliittinen aikakauskirja 59, 62–69. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kansalliskirjasto.finna.fi/Record/arto.013374259> [viitattu 16.1.2024].

Mähönen, J., Säiläkivi, A., Villa, S. 2007. Osakeyhtiölaki pienyhtiössä. Helsinki: WSOYpro. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 16.1.2024].

Osuuspankki s.a. Osakekauppa vai liiketoimintakauppa? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.op.fi/yritykset/asiakkuus/yrityskauppa/osakekauppa-vai-liiketoimintakauppa> [viitattu 10.4.2024].

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

PRH. 2019. Apportti osakeyhtiössä. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.10.2019. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/perustaminen/apporttiehto.html> [viitattu 15.2.2024].

PRH. 2022. Sulautuneen osakeyhtiön lopputilityksen ilmoittaminen rekisteröitäväksi. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.9.2022. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/sulautuminen/ilmoitus_lopputilityksesta.html [viitattu 13.2.2024].

PRH. 2023. Ilmoitus osakeyhtiön purkautumisesta ja lopputilityksestä. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 6.7.2023. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen/selvitystila/ilmoitus_yhtion_purkautumisesta_ja_lopputilityksesta.html [viitattu 5.2.2024].

PRH. 2024a. Osakeyhtiön lopputilityksen ilmoittaminen kaupparekisteriin. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 3.1.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/tilinpaatokset/osakeyhtio_ja_osuuskunta_tilinpaatos_kauppa_rekisteriin/yrityksen_lopputilitys.html [viitattu 5.2.2024].

PRH. 2024b. Osakeyhtiön selvitystila - julkisen haasteen hakeminen velkojille. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen/selvitystila/julkisen_haasteen_hakeminen_velkojille.html [viitattu 5.2.2024].

PRH. 2024c. PRH poistaa rekisteristä tai määrää selvitystilaan. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.1.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen/prh-aloitteinen_rekisterista_poistaminen.html [viitattu 6.2.2024].

PRH. 2024d. Osakeyhtiön ilmoitus sulautumissuunnitelmasta. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/sulautuminen/ilmoitus_sulautumissuunnitelmasta.html [viitattu 6.2.2024].

PRH. 2024e. Tietoa osakeyhtiön konkurssista kaupparekisterin näkökulmasta. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 16.1.2024. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/lopettaminen/konkurssi.html> [viitattu 7.2.2024].

Patentti- ja rekisterihallitus. 2024f. Kuulutushakemus velkojille osakeyhtiöiden sulautumisessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2024. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/sulautuminen/kuulutushakemus.html> [viitattu 13.2.2024].

PRH. 2024g. Ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.1.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/sulautuminen/ilmoitus_sulautumisen_taytantonpanosta.html [viitattu 13.2.2024].

PRH. 2024h. Osakeyhtiön ilmoitus jakautumissuunnitelmasta. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/jakautuminen/ilmoitus_jakautumissuunnitelmasta.html [viitattu 19.2.2024].

PRH. 2024i. Kuulutushakemus velkojille osakeyhtiöiden jakautumisessa. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2024. Saatavissa:

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/jakautuminen/kuulutushakemus.html> [viitattu 19.2.2024].

Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 8.3.2024].

Seppola, R. 2023. Liiketalous- ja yhteiskuntatieteen tutkimusstrategiat, menetelmät. Helsinki: Books on Demand. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 5.3.2024].

Skeel, D. 2020. Bankruptcy and the coronavirus. The Brookings Economic Studies. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.brookings.edu/articles/bankruptcy-and-the-coronavirus/> [viitattu 16.1.2024].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 8.3.2024].

Verohallinto. 2010. Arvonlisäverollisen toiminnan lopettaminen ja konkurssi. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2021. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48656/arvonlisaverollisen-toiminnan-lopettami/#2-konkurssi> [viitattu 13.2.2024].

Verohallinto. 2020a. Osakeyhtiön purkautuminen verotuksessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2020. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60312/osakeyhti%C3%B6n-purkautuminen-verotuksessa2/> [viitattu 5.2.2024].

Verohallinto. 2020b. Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos verotuksessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.3.2020. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60519/osakeyhti%C3%B6n-sukupolvenvaihdos-verotuksessa/> [viitattu 15.2.2024].

Verohallinto. 2022. Konkurssin aiheuttamat muutokset – osakeyhtiö ja osuuskunta. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.9.2022. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/toiminnan-lopettaminen/konkurssin-aiheuttamat-muutokset/> [viitattu 7.2.2024].

Verohallinto. 2023a. Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2024. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja-tappiot-luonnollisen-henkilon-tuloverotuksessa2/> [viitattu 5.2.2024].

Verohallinto. 2023b. Yritysjärjestelyt ja verotus – liiketoimintasiirto. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.8.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48196/yritysjarjestelyt-ja-verotus-liiketoimintasiirto2/> [viitattu 15.2.2024].

Verohallinto. 2023c. Yritysjärjestelyt ja verotus – osakevaihto. WWW-dokumentti. Päivitetty 30.11.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48196/yritysjarjestelyt-ja-verotus-osakevaihto2/>

[ohjeet/ohje-hakusivu/48557/yritysjarjestelyt-ja-verotus-osakevaihto3/](https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48557/yritysjarjestelyt-ja-verotus-osakevaihto3/) [viitattu 15.2.2024].

Verohallinto. 2023d. Yritysjärjestelyt ja verotus – sulautuminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 30.11.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48553/yritysjarjestelyt-ja-verotus-sulautuminen5/> [viitattu 13.2.2024].

Verohallinto. 2023e. Yritysjärjestelyt ja verotus -jakautuminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.8.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49340/yritysjarjestelyt-ja-verotus-jakautuminen3/> [viitattu 19.2.2024].

Veronmaksajat. 2019. Yhtiö meni konkurssiin - miten vähennän osakkeiden hankintahinnasta syntyvän tappion verotuksessani? WWW-dokumentti. Julkaistu 16.5.2019. Saatavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/neuvot/henkiloverotus/sijoittaminen/myyntivoitot-ja-tappiot/2019/yhtio-meni-konkurssiin---miten-vahennan-osakkeiden-hankintahinnasta-syntyvan-tappion-verotuksessani/#7f8db216> [viitattu 10.4.2024].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 5.3.2024].

Villa, S. 2023. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 6., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 16.1.2024].

Vuori, J. 2021. Tapaustutkimus. *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapaustutkimus/> [viitattu 8.4.2024].

Wnuczak, P. 2019. Voluntary liquidation: When is it financially profitable? *Journal of Management and Financial Sciences* 34, 51–75. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://econjournals.sgh.waw.pl/JMFS/article/view/702> [viitattu 12.2.2024].

Haastattelukysymykset yrittäjille

1. Mitkä taustatekijät vaikuttivat päätökseesi luopua liiketoiminnasta?
2. Miten aloitit prosessin?
3. Millaisena koit prosessin?
4. Miten kirjanpitäjä tuki sinua prosessin aikana?
5. Miten kirjanpitäjän toimintaa olisi voinut kehittää prosessin aikana?
 - a. Apukysymys: Koitko, että olisit tarvinnut erilaista tukea kuin mitä sait? Erilaista vuorovaikutusta, neuvoja ym.

Haastattelukysymykset asiantuntijoille

1. Millaisissa liiketoiminnasta luopumisen prosesseissa olet ollut urasi aikana mukana?
 - a. Millainen rooli sinulla on näissä ollut?
2. Miten prosessit ovat näkökulmastasi edenneet?
 - a. Mistä on aloitettu ja millainen lopputulos on ollut?
3. Miten kommunikointi yrittäjäasiakkaan kanssa sujui prosessin aikana?
 - a. Entä muiden prosesseissa mukana olleiden kanssa, esim. viranomaisten?
4. Millaisena koet viranomaisten ohjeistukset eri prosesseista?
5. Miten ohjeistuksia voisi kehittää?



Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

1

Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tämä tietosuojailmoitus kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen käsitellä henkilötietojasi, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan anonymisoiduna käyttää osana tutkimusaineistoa.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Sanna Paananen

dsapa011@edu.xamk.fi

2. Opinnäytetyön aihe, kesto ja suorittajat

Osakeyhtiön toiminnan lopettamisen eri tapojen vertailu yrittäjän näkökulmasta, kesto 11.1.2024-31.5.2024, suorittaja Sanna Paananen

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Henkilötietoja kerätään opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta varten.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella: tutkittavan suostumus

5. Mitä tietoja minusta käsitellään?

Nimi, sähköposti, yrityksen nimi, yrityksen historiatiedot liiketoiminnan lopettamisen osalta



Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

2

6. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Tietoja kerätään haastattelujen kautta suullisesti ja yrityksen liiketoiminnan lopettamiseen liittyvistä asiakirjoista.

7. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Rekisteristä ei luovuteta tietoja kolmansille osapuolille.

8. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä.

Xamkissa käytetään tallennustilana Microsoft pilvipalveluita (Teams ja OneDrive). Microsoft käsittelee pääsääntöisesti tietoja EU/ETA-alueella ja alueellisissa tietokeskuksissa. Microsoft on sitoutunut toimimaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

9. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön julkaisemisesta yhden kuukauden verran eteenpäin. Tämän jälkeen henkilötiedot hävitetään tietoturvaisella tavalla.

10. Miten henkilötietoni suojataan?

Tietoja säilytetään sähköisesti Word- ja Excel-tiedostoissa, joka suojataan salasanojen taakse, suorat tunnistetiedot poistetaan tietojen analysointivaiheessa.

11. Miten voin käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: Sanna Paananen, dsapa011@edu.xamk.fi

- a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)
Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen.
- b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)
Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.
- c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)



Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

3

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.

e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

12. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi

Prosessin vaihe	Konkurssi	Vapaaehtoinen selvitystila	Pakollinen selvitystila	Osakekauppa	Sulautuminen
Kesto, arvio	tapauskohtainen	väh. 5 kuukautta	väh. 5 kuukautta	tapauskohtainen	enimmillään 8 kuukautta
Alkaminen vaatii:					
- yhtiökokouksen päätös	X	X		X	X
- tuomioistuimen määräys	X*		X		
- rek.viranomaisen määräys			X		
Alkamisesta ilmoitettava	Toim.valtainen tuomioistuin	PRH, viivytyksettä päätöksen jälkeen	PRH, tuomioistuin tai vir.omainen ilmoittaa	Ei tarvitse ilmoittaa viranomaisille	PRH, suunnitelman rekisteröimisestä
Prosessia hoitaa	Pesänhoitaja	Valittu selvitysmies	Määrätty selvitysmies	Yrittäjä	Sulautuvan ja vast.ottavan yhtiön edustaja
1. vaihe	Velka- ja omaisuus selvitys	Ilmoitus selvitystilasta ja -miehestä PRH:lle	PRH määrää yhtiön selvitystilaan	Yrityksen asiakirjojen kokoaminen yhteen	Sulautumissuunnitelman teko
- määräaika	2 kk prosessin alusta	<u>Heij</u> päätöksestä	-	-	Sulautumispäätöksen jälkeen
2. vaihe	Velkojien saatavien ilm. pesänhoitajalle	Puuttuvan tilinpäätöksen /-sien laatiminen ja hyväksyntä		Yrityksen arvonmääritys	Suunnitelman hyväksyntä
- määräaika	-	-		-	-
3. vaihe	Jakoluetteloehdotus tuomioistuimelle	Julkinen haaste velkojille		Ostajien kartoitus	Tilintarkastajan lausunto
- määräaika	-	Viim. 1 kk ennen haasteen määräpäivää		-	Ennen PRH:lle rekisteröintiä
4. vaihe	Omaisuuksien myynti	PRH julkaisee haasteen Virallisessa lehdessä		Tarkista ostajan taustat	Suunnitelman rekisteröinti PRH:lle
- määräaika	-	Viim. 3 kk ennen haasteen määräpäivää		-	Viim. 1 kk hyväksymisestä
5. vaihe	Erityissaatavien maksu	Tieto julkisesta haasteesta ja velkojaluettelosta velkojille		Kauppakirjan laatiminen	Kuulutus velkojille
- määräaika	-	Viim. 1 kk ennen haasteen määräpäivää		-	Viim. 1 kk rekisteröinnistä

6. vaihe - määräaika	Velkojille maksu .	PRH ilmoittaa ilmoitetuista saatavista selvitysmiehelle Haasteessa ilmoitetun määräajan umpeuduttua	Yhtiökokouspöytäkirja uudesta hallituksesta .	PRH julkaisee kuulutuksen Virallisessa lehdessä Viim. 3 kk ennen määräpäivää
7. vaihe - määräaika	Lopputilitys .	Velkojen maksu Haasteen määräpäivän umpeuduttua	Rekisteröinti PRH:lle .	Kirjallinen ilmoitus kuulutuksesta velkojille Viim. 1 kk ennen määräpäivää
8. vaihe - määräaika	Lopputilitys hyväksyntään .	Jäljelle jäänyt omaisuus takaisin os.omistajille .		Velkojen maksu Kuulutuksen määräajan umpeuduttua
9. vaihe - määräaika	Lopputilityksen rekisteröinti .	Lopputilitys Viivytyksettä		Ilmoitus täytäntöönpanosta Viim. 6 kk sulautumispäätöksestä
10. vaihe - määräaika	Yhtiö purkautunut	Lopputilityksen käsittely ja PRH:lle rekisteröinti Viim. 2 kk yhtiökokouksesta		Täytäntöönpanon rekisteröinti .
11. vaihe - määräaika		Yhtiö purkautunut, ilmoitus PRH:lle Viim. 2 kk lopputilityksen hyväksynnästä		Lopputilitys <u>Mahd. pian</u> täytäntöönpanosta
12. vaihe - määräaika				Lopputilityksen rekisteröinti Viim. 2 kk tilityksen vahvistuksesta
13. vaihe - määräaika				Yhtiö sulautunut

Käytännön prosessiohjeistukset kirjanpitäjille

Konkurssimenettely

Konkurssimenettelyn kesto on tapauskohtainen. Aikaa on hankala arvioida, koska käsittelyajat ja prosessien vaatimat ajat riippuvat paljon kyseisen yrityksen tilanteesta. Esimerkiksi velka- tai omaisuussuhteiden selvitys voi olla sotkuinen vaihe, jossa kestää yhden yrityksen kohdalla kauemmin kuin toisen.

Tarkempia ohjeistuksia esim. konkurssiprosessista ja kirjanpidon vientien suhteen löydät Konkurssiasiamiehen toimiston verkkosivuilta: <https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/> ja ajantasaisesta konkurssilaista.

1. vaihe: Velallisen velka- ja omaisuusselvitys (ns. pesäluettelo)

Konkurssipesän pesänhoitaja tekee velka- ja omaisuusselvityksen. Selvitetään, kenelle ollaan velkaa ja minkä verran sekä mitä omaisuutta konkurssipesään kuuluu. Velkaselvitys on tehtävä kahden kuukauden kuluessa prosessin alkamisesta. Pesäluettelon valmistumisen jälkeen (viim. kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta) pesänhoitaja kutsuu koolle ensimmäisen velkojainkokouksen

2. vaihe: Velkojien saatavien ilmoitus konkurssipesän pesänhoitajalle

Tehty velkaselvitys on toimitettava velalliselle, suurimmille velkojille ja pyynnöstä muille velkojille, viranomaiselle ja esim. tuomioistuimen syyttäjälle. Velkojan pitää oma-aloitteisesti ilmoittaa saatavansa pesänhoitajalle velkaselvityksen saatuaan, aikaa ilmoittamiseen on yleensä noin 1-2 kuukautta.

3. vaihe: Jakoluetteloehdotuksen lähettäminen tuomioistuimelle

Jakoluetteloehdotus sisältää kaikki ne velkojat, joilla on saatavia konkurssipesästä ja pesänhoitaja laatii sen sitten, kun velkojat ovat ilmoittaneet pesänhoitajalle saatavansa konkurssipesästä. Pesänhoitaja välittää ehdotuksen tuomioistuimelle hyväksyntää varten. Jos siihen tulee korjattavaa, pesänhoitaja muokkaa ehdotusta ohjeiden mukaisesti ja lähettää uuden ehdotuksen uudelleen käsittelyyn tuomioistuimelle. Jakoluetteloehdotus on laadittava kuukauden kuluessa tuomioistuimen asettamasta valvontapäivästä tai, jos konkurssipesä on laaja, kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä.

4. vaihe: Omaisuuden myynti

Omaisuusselvityksessä esitetyt konkurssipesän omaisuudet muutetaan rahaksi.

5. vaihe: Mahdollisten erityissaatavien maksu

Velkojien saatavia ennen maksettavat erityissaatavat ovat velallisen omaisuuteen kohdistuvat pantit, yrityksen saneerausmenettelystä tulleet saatavat, elatusavut ja yritysikiinnitykset. Nämä luetellut saatavat on siis maksettava tässä järjestyksessä ennen muiden velkojien saatavia.

6. vaihe: Velkojille maksaminen jakoluettelon mukaisesti

Velkojille maksetaan jako-osuudet vahvistetun jakoluettelon mukaisesti viivytyksettä omaisuuden rahaksi muuttamisen jälkeen. **HUOM!** Jos velkojalle ei kertyisi konkurssipesän varoista 50 euroa suurempaa jako-osuutta, velkojan saatava voidaan jättää varoja jaettaessa huomiotta. Jako-osuuden tai sen ennakon maksamista voidaan tarvittaessa lykätä, jos velkojan saatava ei ole lopullinen tai velkojaa ei ole tavoitettu taikka maksulle on jokin muu este.

7. vaihe: Lopputilityksen laatiminen

Lopputilityksen tulee sisältää selvitys konkurssipesän hallinnosta ja velkojien jako-osuuksista. Laadittu lopputilitys on hyväksyttävä velkojainkokouksessa.

8. vaihe: Lopputilityksen lähettäminen hyväksyttäväksi

Pesänhoitajan on ilmoitettava lopputilityksen hyväksymisestä Oikeusrekisterikeskukselle. Konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty.

9. vaihe: Lopputilityksen rekisteröinti

Oikeusrekisterikeskus välittää tiedon konkurssin lopputilityksestä PRH:lle kaupparekisteriin merkittäväksi ja rekisteröitäväksi.

Käytännön prosessiohjeistukset kirjanpitäjille

Selvitystilamenettely (vapaaehtoinen)

Sekä vapaaehtoisessa että pakollisessa selvitystilamenettelyssä kestää vähintään viisi kuukautta. Aika-arvio on koostettu PRH:n käsittelyaikaisten arvioista.

Selvitystilamenettelyn prosessi etenee vapaaehtoisen ja pakollisen selvitystilamenettelyn alun eroavaisuuksista huolimatta samalla kaavalla. Nämä eroavat toisistaan siten, että vapaaehtoisessa selvitystilamenettelyssä asiaa hoitaa valittu selvitysmies ja pakollisessa tuomioistuimen määräämä selvitysmies. Lisätietoa löydät PRH:n sivuilta ja ajantasaisesta osakeyhtiölaista.

1. vaihe: Ilmoitus selvitystilasta ja -miehestä lähetettävä PRH:lle

Selvitystilaprosessi alkaa heti sen jälkeen, kun päätös prosessiin ryhtymisestä on tehty yhtiökokouksessa. Yhtiökokous valitsee myös selvitystilaprosessille selvitysmiehen. Selvitystilasta ja -miehestä on viivytyksettä tehtävä ilmoitus PRH:lle.

2. vaihe: Puuttuvan tilinpäätöksen laatiminen ja hyväksyntä

Mikäli sitä ei olla vielä tehty ja esitetty yhtiökokouksessa, selvitysmiesten on laadittava tilinpäätös selvitystilamenettelyä edeltävältä ajalta.

3. vaihe: Julkinen haaste mahdollisille velkojille

Julkista haastetta haetaan PRH:lta ja sen voi tehdä samalla, kun ilmoitus selvitystilasta ja -miehestä lähetetään PRH:lle. Julkista haastetta on haettava myös silloin, kun tiedetään ettei yhtiöllä ole velkaa tai velkojia. Julkisessa haasteessa kaikkia velkojia kehoitetaan ilmoittamaan saatavansa PRH:lle viimeistään haasteessa mainittuna määräpäivänä.

4. vaihe: PRH julkaisee haasteen Virallisessa lehdessä

PRH tekee julkisesta haasteesta kaupparekisterimerkinnän ja julkaisee kuulutuksen Virallisessa lehdessä viimeistään kolme kuukautta ennen haasteen määräpäivää.

5. vaihe: Tieto julkisesta haasteesta ja velkojaluettelosta annettava velkojille

Selvitysmiehen on toimitettava tieto julkisesta haasteesta ja velkojaluettelosta osakeyhtiön tiedossa oleville velkojille viimeistään kuukautta ennen kuulutuksessa mainittua määräpäivää.

6. vaihe: PRH ilmoittaa velkojen ilmoittamista saatavistaan selvitysmiehelle

Määräpäivän jälkeen PRH lähettää selvitysmiehelle tiedon siitä, ovatko velkojat ilmoittaneet heille saataviaan. Huomioon otettavan saatavan on pitänyt syntyä ennen PRH:lle jätettyä hakemusta julkisesta haasteesta.

7. vaihe: Velkojille maksu

Kun PRH on ilmoittanut selvitysmiehelle velkojen ilmoittamista saatavista, ne on maksettava ennen omaisuuden jakoa osakkeenomistajille.

8. vaihe: Jäljelle jääneen omaisuuden takaisinmaksu osakkeenomistajille

9. vaihe: Lopputilityksen laatiminen

Lopputilitys sisältää selvitysmiesten kertomuksen selvitysmenettelystä ja yhtiön omaisuuden jaosta. Tilitykseen liitetään myös selvitystilän aikana laaditut tilinpäätökset, näitä koskevat asiakirjat, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset. **HUOM!** Lopputilityksen lisäksi on muistettava tehdä vielä viimeinen veroilmoitus.

10. vaihe: Lopputilityksen käsittely ja PRH:lle rekisteröinti

Lopputilitys on käsiteltävä kokonaisuudessaan yhtiökokouksessa ja se rekisteröidään yhtiökokouksen tarkastuksen jälkeen PRH:lle kahden kuukauden kuluessa kyseisestä yhtiökokouksesta. Osakeyhtiö katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on esitetty ja hyväksytty yhtiökokouksessa.

11. vaihe: PRH:lle ilmoittaminen yhtiön purkautumisesta

Lopputilitysilmoituksen lisäksi selvitysmies tekee PRH:lle vielä toisen ilmoituksen osakeyhtiön purkautumisesta. Tämä ilmoitus on tehtävä viivytyksettä.

Käytännön prosessiohjeistukset kirjanpitäjille

Osakekauppa

Osakekauppa on vaadittujen käytännön prosessien kannalta todella nopea ja yksinkertainen. Kaupassa on kiinnitettävä erityistä huomiota kaupan ehtojen laatimiseen, jotta kauppakirjaan saadaan kirjattua kaikki osapuolten haluamat ehdot, ns. "mustaa valkoisella". Prosessin kestoa on hankala määritellä, koska siihen vaikuttaa oleellisesti osapuolten omat mietintäajat ym., viranomaisten ja kirjanpidon puolesta kaupassa ei kestä kovinkaan kauaa.

1. vaihe: Yrityksen asiakirjojen kokoaminen yhteen mappiin tai kansioon

Yrittäjän on kannattavaa koota kaikki yritystä koskevat asiakirjat ja dokumentit yhteen mappiin tai kansioon. Tämä koskee kaikkia sopimuksia, pankkiasiakirjoja, tilinpäätöksiä ja muita virallisia dokumentteja.

2. vaihe: Yrityksen arvonmääritys

Yrityksen arvonmääritykseen vaikuttavat esim. yrityksen liiketoiminta, varastonarvo, laitteet ja koneet, immateriaalioikeudet ja yrityksen palveluksessa oleva henkilökunta. Yrityksen arvo ei ole sama asia kuin yrityksen kauppahinta. Arvonmääritykseen voi olla kannattavaa palkata jokin ulkopuolinen palveluntarjoaja tai muu ammattilainen.

3. vaihe: Potentiaalisten ostajien kartoitus

Jos ostajaa ei ole valmiiksi tiedossa, potentiaalisia ostajia on hyvä yrittää kartoittaa. Tässä voivat auttaa erilaiset yrityskauppoihin erikoistuneet palveluntarjoajat, esim. Suomen Yritysmyynti Oy.

4. vaihe: Tarkista ostajan taustat

Ostajan taustat on syytä tarkastaa huolellisesti, sillä uusi omistaja saa kaupan yhteydessä yhtiön osakkeiden lisäksi myös yhtiön olemassa olevat vastuut ja velvoitteet kontolleen.

5. vaihe: Kauppakirjan laatiminen

Myyjällä ja ostajalla on osakekaupassa sopimusvapaus, eli he voivat yhdessä vapaasti sopia, mitä kauppakirja sisältää. Kaikki kaupassa huomioon otettavat ehdot ja molempien osapuolien vastuut on selkeästi kirjattava kauppakirjaan, jotta niistä on "mustaa valkoisella" riitatilanteiden välttämiseksi. Ostajan on muistettava maksaa kaupasta varainsiirtovero, josta

myyjän kannattaa vaatia itselleen kuittikopio. Myyjän puolesta verotus määräytyy henkilökohtaisen pääomatuloverotuksen mukaan.

6. vaihe: Yhtiökokouspöytäkirjan laatiminen yhtiön uudesta hallituksesta

Kaupan jälkeen on tarve päättää yhtiön uudesta hallituksesta. Kuka on hallituksen varsinainen jäsen (yleensä ostaja eli uusi omistaja) ja kuka on hallituksen varajäsen.

7. vaihe: Kaupan rekisteröinti PRH:lle

Tieto uudesta hallituksesta on rekisteröitävä PRH:lle. Ilmoitus on tehtävä viipymättä. Tilitoimisto voi hoitaa ilmoituksen lähettämisen, kunhan asianmukaiset valtuutukset ovat kunnossa.

Käytännön prosessiohjeistukset kirjanpitäjille

Sulautuminen

Sulautumisessa kestää enimmillään kahdeksan kuukautta. Asiaa hoitaa sekä sulautuvan ja vastaanottavan yhtiön edustaja tai jossain tapauksissa myös näiden hallitukset.

Lisää tietoa sulautumisesta löydät esimerkiksi ajantasaisesta osakeyhtiölaista.

1. vaihe: Sulautumissuunnitelma

Sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallitusten on laadittava kirjallinen sulautumissuunnitelma. Suunnitelmaan on sisällytettävä monia asioita, esimerkiksi selvitys sulautumisen syistä, ehdotus sulautumisvastikkeesta ja ehdotus sulautumisen suunnitellusta aikataulusta ja sen rekisteröintiajankohdasta.

2. vaihe: Sulautumissuunnitelman hyväksyminen

Laadittu sulautumissuunnitelma on hyväksyttävä niin sulautuvan kuin vastaanottavankin yhtiön yhtiökokouksessa.

3. vaihe: Tilintarkastajan lausunto

Sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallitusten on nimettävä yksi (tai mahdollisesti useampi) tilintarkastaja antamaan sulautumissuunnitelmasta lausunto. Lausunnossa on mm. arvioitava, onko suunnitelmassa annettu oikeat ja riittävät tiedot perusteista, joiden mukaan sulautumisvastike määrätään. Vastaanottavalle yhtiölle annettavassa lausunnossa on lisäksi mainittava, vaarantaako sulautuminen vastaanottavan yhtiön velkojen maksun.

4. vaihe: Sulautumissuunnitelman rekisteröiminen PRH:lle

Hyväksytty sulautumissuunnitelma ja tilintarkastajan lausunto on ilmoitettava PRH:lle rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa suunnitelman allekirjoittamisesta. Ilmoituksen voi tehdä YTJ-palvelussa, verkkolomakkeella tai paperisesti.

5. vaihe: Kuulutus velkojille

Sulautuvan yhtiön on ilmoitettava tapahtuvasta sulautumisesta kaikille sen velkojille. Jos tilintarkastaja on ilmaissut antamassaan lausunnossa, että sulautuminen vaarantaisi vastaanottavan yhtiön velkojen maksun, myös vastaanottavan yhtiön on ilmoitettava

velkojilleen sulautumisesta. Jos sulautuvan yhtiön velka on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä PRH:lle, velkojalla on oikeus vastustaa sulautumista.

6. vaihe: PRH julkaisee kuulutuksen Virallisessa lehdessä

PRH julkaisee ilmoituksen kulutuksesta Virallisessa lehdessä viimeistään kolmea kuukautta ennen kuulutuksessa mainittua määräpäivää.

7. vaihe: Kirjallinen ilmoitus kuulutuksesta lähetettävä velkojille

Yhtiön on viimeistään kuukausi ennen määräpäivää lähetettävä kuulutuksesta kirjallinen ilmoitus sellaisille velkojilleen, joiden saatava on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä.

8. vaihe: Velkojille maksu

9. vaihe: Ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta

Täytäntöönpanosta on ilmoitettava PRH:lle kuuden kuukauden kuluessa sulautumista koskevasta päätöksestä. Täytäntöönpanoilmoitukseen on liitettävä jokaisen sulautumiseen osallistuneen yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutukset siitä, että sulautumisessa on noudatettu lakia, tilintarkastajan todistus siitä, että vastaanottava yhtiö on saanut täyden vastikkeen sen omaan pääomaan merkitystä määrästä sekä lausunto sulautumissuunnitelmassa esitetystä sulautumisen aiheuttamasta kirjanpidollisesta käsittelystä, hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan todistus kaikkien tarpeellisten ilmoitusten lähettämisestä ja kaikkien sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden sulautumista käsitelleet hallitusten kokouspöytäkirjat.

10. vaihe: Täytäntöönpanon rekisteröiminen

Kun PRH on rekisteröinyt ilmoituksen sulautumisen täytäntöönpanosta, sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät virallisesti vastaanottavalle yhtiölle ja sulautuva yhtiö katsotaan purkautuneeksi.

11. vaihe: Lopputilityksen laatiminen

Sulautuvan yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan on yhdessä sulautumisen täytäntöönpanon jälkeen tehtävä lopputilitys sulautumisesta. Laissa ei olla mainittu lopputilitykselle aikarajaa, vaan se on tehtävä mahdollisimman pian sulautumisen täytäntöönpanosta.

12. vaihe: Lopputilityksen rekisteröiminen

Ilmoitus lopputilityksestä on tehtävä PRH:lle viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun lopputilitys on vahvistettu osakkeenomistajien toimesta.